

Anul XIII
Nr. 51 (451)
Simbătă
19 decembrie
1970
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Mărturii de istorie contemporană

Fraa aproape de construcțiile la care sintem martori și participanți, nu avem totdeauna exactă măsura și semnificația lor. Mai ales ideea că ele ne pot depăși ca timp, că vor putea deveni monumentele și mărturiile existenței și îndrăznețiilor noastre, nu este prima care ne vine în gând. Prinși de greutatea efortului zilnic de lucru, măreția acestor construcții e posibil să ne scape. Obișnuiți să le vedem ridicându-se și să le simțim apoi familiara prezență, le considerăm utile doar timpului nostru. Pe cind ele se vor desprinde cu noblețe de noi. Prîmînd marca istoriei și durabilității, vor fi peste vremi probele materiale inestimabile ale muncii, gândirii și creației noastre, în fond ale destinului nostru încorporat la esențialele fapte ale țării.

Sint, în existența și eforturile unui popor, construcții care chiar din momentele ridicării și încheierii lor dau tuturora un puternic sentiment al istoriei, fără a mai fi nevoie de scurgerea timpului pentru a fi privite cu unanimă admirație și a li se acorda o valoare unică. Anul 1970 poate fi numit, pentru noi, un an al unor astfel de construcții.

Pe fondul marilor șantiere desfășurate pe întinsul țării, s-au conturat cu claritate impunătoarele imagini industriale de la Porțile de Fier, și tuturora ne stăruie în minte aceste monumentale cetăți ale energiei, ridicate în albia fluviului,

împlinirii de eforturi imense și de eroism. În acest an, Dunărea, la intrarea în țară, prin construcțiile hidro-energetice de la Porțile de Fier, și nu departe de vărsare, prin noul Pod de la Giurgeni, a fost încununată cu două coroane ale civilizației moderne. Prin cele două construcții care domină azi fluviul, elogiem eroismul de pe șantierul țării, creația de importanță istorică pe care oamenii României socialiste o dedică atît cerințelor vieții prezente cît și căilor deschise spre un viitor de înaltă civilizație. Nu putem să nu alăturăm la imaginile anului 1970, atîtea alte construcții care s-au înscris într-un mod cu totul deosebit sub semnul valorii. Și ne gândim, desigur, și la noua față pe care a căpătat-o anul acesta centrul Capitalei. Noul lăcaș de cultură de lângă Universitate, Teatrul Național, cu originala și tulburătoare sa siluetă, alături de magnifica clădire a Intercontinentalului, ne invită să ne privim astfel, cu mai multă prospețime orașul, să ni-l gândim mai aproape de rosturile sale prezente de civilizație și cultură și de acelea pe care le merită din plin.

Aceste construcții, deopotrivă monumente și mărturii de istorie contemporană, ne cheamă încă o dată să ne așezăm responsabilitățile de muncă și de creație sub semnul înaltelor valori, al patriotismului fertil și plin de substanță.

LUCEAFARUL

SABIN BALAȘA :
Proiect pentru decorarea Teatrului Național (detaliu)

În discuția revistei noastre:

DECORAREA TEATRULUI NAȚIONAL

Paginile 1 și 3 sînt ilustrate cu reproduceri după lucrările aflate în concurs

EUGEN POPA și GINA HAGIU :
Proiect pentru decorarea Teatrului Național (detaliu)

cronica pietonului

24

Orice construcție mare își are — se pare — orgoliul, gloria, nu atît în ea însăși cît în spaimele de perspectivă.

Și perspectiva e a ochiului, care ochi poate privi din istorie sau de la patru metri liniari. Sau, ca să vorbim în termeni pe care și-i propune și impune sculptura printr-o mină, voce, și lucrare autorizată: nu poți înțelege spațiul fără să fii în stare să înțelegi forma și ca să înțelegi forma trebuie să înțelegi spațiul.

Bucureștii (Bucureștii?) a căruia (a căror) harababură pitorească a încîntat, desfășurat, umilit și dezgustat se organizează acum fie prin restituirea istorică a unui pitoresc hîglic (să pomenim doar Hanul lui Manuc) fie prin — în sfîrșit — disciplină și acuratețe urbanistică.

Stau lângă Arhitect în Piața Romană și privesc blocul „Intercontinental” care de aici nu pare să le uimească cine știe ce pe cele din stînga noastră de nouăzeci, douăzeci etaje. El îmi explică legile perspectivei, eu mă mir și mă îndoiesc fals, vine rapid sau accelera și exemplu perspectivei liniilor de cale ferată, mergem cu enerjii amuzate și blocul apare așa cum a fost amănunțit la televiziune și cum îl știm și se știe.

Sint 24 de etaje, vor fi apartamente rabatabile, vor fi telefoane internaționale lângă vîzore, restaurantul de la etajul pară 20 începe să ispătească.

Da dar unde e ceasul? Unde e ceasul de la „Universitate, unde sint întîlnirile de acolo?

Cele 24 de etaje ale blocului o să stea foarte frumos față de cele 24 de ore de întîlniri fixate de ceasul de la Universitate.

CANDID

Șerpi pe hîrtie

ÎN ACEST NUMĂR:

- Proză de Fănuș Neagu.
- Sorin Titel, Iulia Soare
- Despre înțelepciunea necritică de Teodor Mazilu
- Balzac de Alexandru Pălcologu
- Revista străină

Cîntă-mi zeliță minia ce-aprinsese pe doi fii cînd auziră că tatăl lor și-a desfășurat casa din satul natal și s-a mutat în satul mamei lor vitrege... Pline de șerpi erau scrisorile pe care vîntul le aducea și le arunca în noua bădătură a tristului tată... Dragii mei părinți, în primele mele rînduri de scrisoare pe care vi le pot comunica, ne găsim sănătoși, care sănătate vă dorim și dumneavoastră, așa cum ați făcut cu procedeu cînd ați plecat din sat să știți, viață de trăit nu mai aveți cu mine, că sinteți un fel de oameni escroci, în fața lumii plecați din sat și nu-mi lăsați din partea mamei nimica să vă fie rușine. n-am fost eu acasă că nu duceți voi nimica, că ați dus voi mai înainte, nu vă temeți că vă bate Dumnezeu, că sinteți oameni bătrîni, după faptele ce le faceți, că mie din partea mamei nu mi-ați lăsat nimica, nici măcar o lingură, și mai scriți să dăm chelle la piche, să bage hainele acolo, vă arăt eu piche, și la fratele Gheorghia, minca-i-ași eu Dumnezeu lui de frate, că mai face el promisiuni, că merge pe la toți frații și le dă la fiecare cîte o sută de lei parte din casă, el pînă acum și-a bătut joc de cineva, sau acumă vrea să-și bată? Să vie el aici la mine să-mi dea mie o sută de lei și om veda noi cum o fi. Și ne scrieți că să avem grijă de capre, să știți că nici grijă nu avem de ele, că pe una am omorîto și la celelalte le vine rîndul. Și mai scrieți și de pari, că i-ați numărat, să știți că pe toți îi ard eu,

pe toți i-am dus acasă și îi ard, și ducă nu vă place să scriți mai departe, că nu v-a fost rușine, vă condamnă tot publicul care aude. Să știți că vă urez din partea mea că nici la moartea voastră să nu aveți pe cine să vă fie luminarea la cap, așa după cum ați făcut, vă dau pe mina tribunalului, escrocilor...

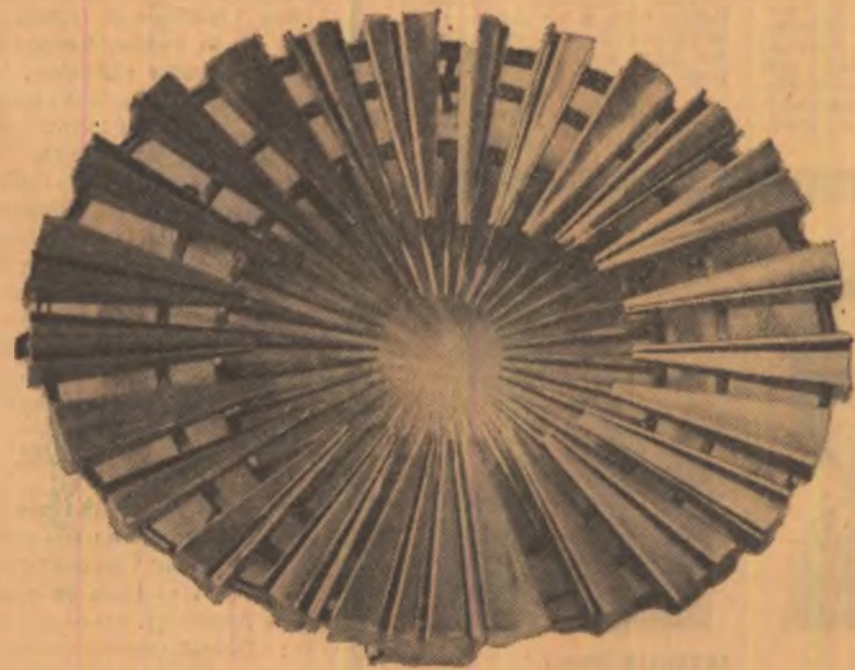
Tatăl citește și geme, (născut în 1898) și își aduce aminte cum s-a chinuit cu fiecare ca orișice tată și cum s-au împrăștiat toți, s-au calificat și și-au întemeiat familii proprii. Un singur băiat l-a mai rămas din cei cinci, iar despre cele două fete nu știe aproape nimic fiindcă nu-i scrie nici una măcar o scrisoare. Știe doar atît că sint foarte bine măritate, una cu un director, iar

În fiecare săptămîna
marin preda
răspunde la o întrebare

cealaltă la fel de bine și nu le-a mai văzut la față de cînd au plecat. Furtuna care s-a abătut peste capul lui de invalid din primul război mondial nu l-a doborât însă pînă într-atît încît să-mi spună mie întreg adevărul. Stă și se tînguie înspăimîntat de violența neînfrînată cu care e judecat nefericitul lui gest de a fi luat-o de la capăt la bătrînețe și de a fi căutat, ca orice muritor, un strop de fericire pînă în ultima clipă... Celălalt fii pare mai ponderat în exprimare, are judecăți despre inteligența tatălui și a mamei vitrege, s-ar părea că se ține la distanță, e ironic, vrea să fie mușcător... citiți însă...
...Tată, nu vă prea supărați că nu v-am scris acum aici unde v-ați mutat, eu v-am scris acolo unde v-ați născut, dar nu am primit nici un răspuns, dar nu-i nimic, tată, căci noi nu sintem ai dumitale, nici eu, nici Măriuca, nici Suzanea, pe noi ne-a făcut altcineva. Asta n-am știut-o, că dacă o știam, stam de vorbă în alt fel. Nu am știut că vei ajunge vreodată să-ți lași casa și să te duci unde te-ai dus, că după aceea să vii și să duci și gardurile și coșara aia de nuiele. Despre gard și vrasniță pot să-ți spun, tată, că au fost făcute de mine și de Lețiția, noi am adus nuiele, nu proasta aia cu care ai venit să le lai și să le duci în Oltenia. Dacă a putut să te prostescă o proastă cu care ai trăit, și a cărat tot la fetele ei și la băiatul ei, acum am auzit că ați fost acasă cu unii proști de pe acolo, dintre care este unul Teodor care în curtea noastră nu a tăiat un lemn, el și-a primit din casa de la ripă după cum ne-ați povestit cînd am mai fost pe acasă... Ori, și acest nenorocit care era cît un dop cînd

Îl știu eu, a ajuns să comande în casa în care m-am născut eu și ceilalți frați ai mei. Ați avut mare noroc că n-am fost eu pe acasă în timpul cînd ați plecat și cînd ați venit, că nu mai plecați de-acolo, acolo vă înmormintam, și după aceea mă prezintam singur la procuratură și făceam pușcărie, că altceva nu meritați toți decît să vă omor. Nu ține rușine, tată, de ceea ce ai făcut și ce vrei să mai faci, să-ți strici tot ce-ai muncit? Dacă stătea la o margine de sat, și nu în centrul satului, nici atunci nu trebuia să faci ceea ce ai făcut. Dar te-a prosti proasta aia pe care ai adus-o în casa mamei, cu doi prunci. Eu și ceilalți frați nu prea am avut loc pe acasă, dar ai eu avut să-i crești și acumă văd că ați avut un prunc împreună și noi v-am lăsat în pace, să-l creșteți, dar, tată, dacă ași fi fost acasă cînd am aflat ce-ați făcut, vă legam pe toți unul de altul și vă duceam în spate sau cu caii colectivului pînă la vîduț și acolo vă aruncam, să nu mai trăiți, că nu meritați să trăiți, că sinteți prea proști. Dacă ați plecat și acumă cînd v-ați întors după garduri, de ce v-ați dus la Nastasia și v-ați certat cu Irina? Ați profitat că nu a fost eu acasă cu unchiul Micuța să puie mina pe voi să vă sucească gîtul? Ascultă, tată, eu pot să-ți spun ca cel mai mare prunc al tău, că puteai s-o lași pe proasta aia să plece la fetele ei și puteai sta cu Nastasia să mînci numa o zamă, dar era la tine în sat și mureai acolo unde te-ai născut și ai crescut, dar așa te-ai făcut de rușine în tot satul, că te-a putut prosti o femeie. Nu i-a fost de ajuns că a dus tot la fetele ei? Dacă știam că așa stau lucrurile vă dădeam foc și ardeați cu toții ca șoarecii. Te mai întreb de ce ai stricat casa care ai făcut-o cu mama? Cît trăiai, te ținea, nu se dărima și cul îi trebuia alta să-și fi făcut mai departe, dar țiam mai spus, l-a fost fri-că la proasta aia cu care ai trăit, că dacă mori o stringem de gît. Dacă știam că te prosteste chiar așa, o stringeam eu de atunci de cînd am fost pe acasă cu nevastă-mea, dar n-am vrut să mă fac de rușine în sat, să vă bat... Dar eu cred că ne vom întîlni și vom vorbi. În luna asta am și eu concediu și viu acasă în sat, la cine am, că tată nu am, și așa vrea să veniți ca să stăm de vorbă și să veniți cît mai mulți, nu cîți ați fost după garduri, veniți cîți vreți și să vedem cîți plecați înapoi. Spune-i lui Gheorghia și nevestiți că dacă mori înaintea lor, pe mine să nu mă anunțe, că nu viu. Cînd am văzut ce faceți, cum fugiți ca hoții dintr-un loc în altul, am vrut să fiu om, că sint cu un ceas mai deștept decît voi, dar văd că nu am cu cine, nenorociților...

Marin PREDĂ

CONSTANTIN LUCACI : „Luceafărul”, sculptură mobilă pentru frontonul Teatrului Național

cronica literară

S. Damian

INTRAREA ÎN CASTEL

Cine este cît de cît familiarizat cu metamorfozele destul de precipitate prin care trece, în momentul de față, la noi, specia cronicilor literare nu poate să nu fie surprins de următorul aspect: efortul deliberat al multora dintre protagoniștii de a circumscrie analiza propriu-zisă unui punct de vedere teoretic, unui anumit program estetic, care, prin inducție și deducție imediată, să conducă cu necesitate la generalizări mai mult sau mai puțin cuprinzătoare. Avînd în vedere febrila acțiune de instaurare a unei autentice conștiințe estetice în climatul literar contemporan, iată de ce fenomenul sesizat își legitimează întru totul existența. El, acest fenomen prin urmare, nu este expresia unui amuzant bovarism al criticii actuale, întrucît dispune de cauze bine definite. Nu mai departe, ultima carte a lui S. Damian, *Intrarea în castel*. Chiar din „preliminariile” ei desprindem cu toată limpezimea care sînt întelece de urmează a fi atîns. Concepîndu-și alegerea de cronici și articole ca pe o pleoară, autorul ne previne încă de pe acum asupra scopurilor sale, devreme ce lansează enunțuri de natură celor ce urmează: „investigații de structură pornind de la criteriile estetice care se vor mai ferme și mai responsabile”, „deschiderea epicii spre un tragic al dezvăluirii de adîncime asupra realului, un tragic al strălucirii de conștiință cu forțe și în înfățișările tenebroase ale psihicului”, „chemarea directorilor către o proză teneasă de implicații etice și existențiale, de asumare a răspunderii momentului istoric și literar” etc. Aluzia simbolică încorporată în titlul cărții este deci pe deplin divulgată. Mai departe, nu ne rămîne decît să vedem care sînt termenii sub a căror tutelă se desfășoară pleoara.

De la început se solicită atenția chestiunii privitoare la delimitările istoric-literare. S. Damian crede a identifica în cele mai recente manifestări ale prozei noastre contemporane o decizie a resurrecției a viziunii dramatice, uneori de-a dreptul tragice, asupra existenței. Procesul, în înțelegerea criticului, s-ar produce concomitent cu efortul discoserii de acele filioane ale gradității care escamotează dimensiunea tragicului, prin apel la rețențarea în contemplativitatea mitică, fie la disimularea sceptic-satirică, adesea direct zeflemistă, fie, în sfîrșit, la cultivarea ostentativă a pitorescului luxuriant, traversat în subteranele lui de un confortabil hedonism etic și filozofic de tip bizantinobalcanic. O asemenea efervescență de adîncime structurală ar da noi și sporite șanse de împlinire deideratului lovinescian al sincronizării cu direcțiile de forță ale marilor proze europene. În speță, pentru S. Damian, este exemplară linia Dostoievski, Proust, Joyce, Kafka, Thomas Mann, Malraux, Sartre și Camus. De numele acestor autori ar fi legată spectaculoasa repunere în drepturile ei legitime a categoriei tragicului în cadrele

literaturii moderne. Drept care, epica românească contemporană ar fi solicitată de exemplul ce i se oferă și, în consecință, s-ar angaja la asimilarea unora dintre elementele ce constituie direcția respectivă. La toate acestea ar mai fi de adăugat ideea unei atitudini „reticente” față de o seamă dintre tezele prestațioase ale tradiției, legate de condiția romanului, aparținînd mai ales lui G. Călinescu.

Observînd că premisele teoretice ale cărții *Intrarea în castel* sînt o prelungire semnificativă a unora dintre cele mai remarcabile filioane proprii gândirii estetice românești interbelice, sîm admitem deci că autorul propune termeni de confruntare realmente fertili, de indiscutabilă acuitate.

Un singur și important amendament am avea de adus la interesanta construcție teoretică a lui S. Damian. Sintem tentați să apelăm chiar la celălalt termen al ecuației estetice lovinesciene: diferențierea. Cu alte cuvinte enunțată, problema este aceea a specificului național, singura categorie capabilă de a conferi teren propice în vederea rezolvării creatoare a aspirației spre sincronizare.

Sincer vorbind ne putem întreba dacă exagerata suspiciune față de elementul autohton nu cumva favorizată proliferarea falsei opinii de circulație recentă, infiltrată și în substanța cărții lui S. Damian) după care unel anumite părți a prozei noastre, funcționante, l-ar fi refuzată dimensiunea tragicului. Pentru a da doar două exemple, e foarte adevărat că tensiunea dramatică și tragică din unele romane ale lui Sadoveanu (*Baltagul*, *Frății Jderi*, *Nicoară Potcoavă*) sau Rebreanu (*Ion*, *Pădurea Spinuzărilor*, *Răscălașii*) este străină de orice coloratură dostoievskiană. Dar — fără a nega influența genialului rus asupra unor importanți prozatori moderni români —, nu-l mai puțin adevărat că preferăm oricînd asemenea tentative de dimensionare autohtonă a categoriei estetice aflate în discuție, decît să aderăm la succesele valuri de mimetism psihologizant, în care duhul operei lui Dostoievski, artificializat și sofisticat, se transmite în ambalajul de ultimă oră, cosmopolit, al romanului francez de valoare medie.

Vrem să spunem, în marginea acestor observații, că demonstrația lui S. Damian suferă de o anumită doză

de spirit restrictiv și de o anume prezumțiozitate. Faptul are repercusiuni nu numai asupra capitolelor introductive, ci, pe alocuri, se răsfîrșe și asupra folioanelor analitice, consacrate citorva dintre prozatorii actuali. În multe privințe excelentă, dovadă fiind și subtilitatea, analiza aplicată asupra unor romanele lui Zaharia Stancu, Marin Preda, Nicolae Breban și Alexandru Ivasiuc și-ar fi sporit considerabil valoarea demonstrativă dacă s-ar fi procedat cu mai multă fermitate la plasarea ei în unghiul de incidență cu determinările tradiției. La fel, unor volume precum *Sfîrșit de spectacol* de Ovidiu Constantinescu, *Oameni în ceață* — *Proces* de Ion Biberi și *Statuia de Virgiliu Mondă*, li s-ar fi acordat o atenție mult mai mică, dacă, printr-un curios act de substituție a criteriilor, criticul n-ar fi fost urmărit de credința că atari scrieri li servesc la argumentarea tezelor imbrășate. În cronica la romanul *Iarna Fimbul* de Alice Botez la un moment dat, întîlnim următoarea frază: „În vreme ce la Hortensia Papadat-Bengescu concertul din muzică de Bach e un prilej monden de întretăiere a destinelor, aici (în scrierea amintită, n.n.) pasiunea pentru universul sunetelor e încercată de gravitatea disperării”. Sigur, nu avem niciun motiv să punem la îndoială afirmația; ne interesează însă dacă totul se fondează pe criteriul aprecierii de valoare. Or, din acest punct de vedere, esențial, sintem prea puțin lămurit. Supralicitul, criticul profundă virtualitatea cu valoarea însăși, practicînd cu generozitate ceea ce s-ar putea numi critica de participare, de investire.

Acelorasi cauze li se datorează probabil și disproporționatele pasaje introductive, cuprinzînd ample considerații teoretice, inserate în cadrul interpretărilor consacrate lucrărilor unor autori tineri, autori care oricît de dotați ar fi, n-au ajuns încă să incite la divagații de complexitate și importanță celor avansate de S. Damian.

Dorim însă ca aprecierile noastre, vizînd în chip special chestiuni de metodă, să nu pună cu nimic în umbră foarte bunele păreri pe care le avem despre virtuțile de analist ale criticului; inclusiv textele la care ne-am referit sînt adesea seducătoare sub acest raport. Și dacă faptele se prezintă astfel, de vină este numai aparatul condiție a tipului de critică pe care, din rațiuni superioare, li adoptăm autorul volumului *Intrarea în castel*. Cîi despre amplul studiu intitulat *Focare în romanul lui G. Călinescu*, neulimă piesă a volumului, trebuie spus că de departe depășește tot ce s-a scris despre plămășitorul romanului *Bietul Ioanide*. S. Damian inaugurează o nouă treaptă de elevată comprehensiune critică în cîmpul exegezei inspirate de opera călinesciană. Iată de ce așteptăm cu maximă curiozitate apariția întregii lucrări, deja aflată, pare-se, în portofoliile unei edituri.

Nicolae CIOBANU

V. VOICULESCU

Zahel Orbul

Roman, Prelata: Mircea Tomuș. Text îngrijit: Ion Voiculescu. — Editura „Dacia” — Cluj.

avant premiera editorială

ION SOFIA MANOLESCU

Involucru

Poeme. Editura „Cartea Românească”.

efemeride

Din nou despre Arghezi

Transcendența argheziiană este o transcendență goală. Imaginile tăcerii, ale refuzului de a se arăta, ale nepăsării și zăvorșirii lui Dumnezeu sînt, în fond, tot atîtea imagini ale absenței.

„Ce sens au atunci „căutarea” poetului, invocarea divinității, revolta și renunțarea, tonul blasfemator, orgolios: Cercasem eu cu arcul meu Să te răstorn pe tine, Dumnezeu!”

sau adorația, evlavia, ruga „fără cuvinte” Ard către tine-ncet ca un tăciune, Te caut, Paul, te-nchipui, te gîndesc?

Evident, *Psalmii* și poeziile înrudite nu sînt expresia unei îndoieli; ceea ce ne izbește, în tonul lor cînd îndrîzniți și aspru, cînd plin de umilință, în clarele lor accente retorice sau în vibrarea melodosă de rugăciune, nu este (cum am mai spus) incertitudinea existenței, dar certitudinea existenței divine. Suferința poetului nu provine din faptul că Dumnezeu este, fără a i se arăta, că se relevă și se ascunde, în același timp, ci prin faptul absenței sale, care desprețuie în sufletul lui al psalmistului conștiința însuportabilă a singurătății în univers:

Tare sînt singur, Doamne, și pieziș! Copac pribeag uitat în cîmpul Cu fruct amar și cu frunziș Tejos și aspru-n îndrîjire vie.

Psalmii sînt o luptă a poetului cu sine, cu evidența sentimentului de solitudine de-copleșește. Cînd invocă divinitatea, Arghezi știe că nu va primi răspuns; dar nu se poate opri s-o invoce. Cu altă mai adîncă este drama lui. Și ea izvoade din neputința de a admite că e singur în univers, față-n față cu un cer deșert și mut; din neputința de a-și îndura condiția, viața redusă la ea însăși cu la o unică și desperată certitudine.

Dar absența creatorului cheamă, printr-o tainică armonie, prezența creaturii; mai mult: cerul și pămîntul fiind un sistem de vase comunicante de-sacralizarea transcendentului implică sacralizarea fapturii. Sacre devin la Arghezi viața, fapăturile pămîntului, plantele și animalele. Dacă voința „de a se spăla de noroi”, aspirația „către cer”, către lumină și nevăzut (G. Călinescu), exprimă baudelairea-nismul unei anumite părți din lirica poetului, a *Munților Măslinilor* mai ales, în niciun caz ele nu se pot generaliza. Cerul argheziian nu simbolizează, pur și simplu, starea de elevație, nici pămîntescul pe aceea de impuritate, de zîmric, de noroi; dacă vrem să definim pînă la capăt pe Arghezi, trebuie să observăm că el este poetul fapturii, al creatului, în mai mare măsură decît al transcendenței, al divinității.

Divinitatea argheziiană își pierde atributele sacre, cedîndu-le omului, victuitorilor, naturii. Există puțini poezii mai atașate de fire, de pămîntesc, de viață, decît Arghezi; materia, suavă sau degradată, este mereu tema lui de cântăcit și umire. Făcutul nu e vinovat la Arghezi, cum e la Blaga al *Jocului secunilor* sau la Pleșca al *Laudelor somnului*. Comențînd o dată (*Ioane de Iemni*) legenda biblică a izgonirii din rai, Arghezi scrie: „Dumnezeu li izgonește și-i blestemă: el s-a muncesc, ea s-a nască. Blestemul întîrziase, aici în Eva se fi întîlniseră principiile complementare și pruncul fusese conceput în măreția Paradisului chiar.”

Dacă spiritul argheziian e fundamental nereligios, nu e deosebită de el închinarea la divinitate, care e închinarea la Dumnezeu se „coboră” în făptură, ci făptura protestează contra absenței divine înălțîndu-se pe sine pe o treaptă de grație și divinitate. Copleșit de revelația transcendentului deșert și mut Dumnezeu este viața pămîntescă. „Buba pămîntescă” a heruvimului nu este semnul pierderii paradisiului, ci al aflării lui.

N. M.

Errata. La începutul precedentei *Efemeride* au fost omise două rînduri (din citatul lui Gide), ceea ce făcea de neînțeles întrebarea. Iată-o pe toată: „Devant passer le restant de votre vie dans une ile déserte, quels sont les vingt livres que vous souhaiteriez emporter? Vingt livres! etc.”

avantpremieră editorială

ILIE PĂNESCU

Vegetarieni și carnivori Teatru, Editura „Cartea Românească”.

MIRCEA MICU

Versuri pentru „Ion Creangă”.

PLATON PĂRDAU

Șoapțe Scara lui Climax copii. Editura Proză, Editura „Eminescu”.

confidențele unui maniac

Balzac

Există o alergie anti-balzaciană pe care s-a numit-o estetism nu atât pentru că exprimă o intoleranță iritată de scoriile și excesele lui Balzac, cît mai ales pentru că nu-i suportă desfășurarea vizionară, adică literală teorie. Estetismul e funcționarea ateoretică, prima estetică înconștientă (termenul însuși vine de la verbul grecesc *aisthanomai* — a percepe cu simțurile). În esență estetismul este o empirie și deci o misologie. Opera lui Balzac e însă, dimpotrivă, propriu-zis și în toate acțiunile, o polilogie; vom reveni la aceasta peste câteva minute: pînă atunci vrem să spun ceva despre estetismul, recte empirismul cel mai recent și idiosincrazic lui.

De cîțiva ani încocare apare o literatură care se numește „obiectivă”; ea constituie un curent ce se reclamă ca „școala a privirii” sau „constatului”; această literatură duce mai departe premisele altora, ceva mai veche și mai puțin radicală, care s-a numit „comportamentistă”. Lucrurile acestea se știu și nu e cazul să insistăm; dar vrem să semnalez încă o dată ceea ce, la știința mea, nu s-a remarcat desjuns, anume că o vorbă de un estetism radical, deci de un empirism ce consideră lumea ca un dat obiectiv, pe care firește că nu-l putem cuprinde decît parțial și în care conștiința e un accident infim, arbitrar și neglijabil. Deci orice viziune totală și finalistă este exclusă și nu mai pot încăpea în literatură preocupările morale și metafizice, pe care le implică (gr. *erisla* = judecată) așadar estetismul radical elimină, în mod paradoxal, tocmai judecata și axiologia. Pe de altă parte, față de datul obiectiv pe care-l are înaintea, subiectul percepător, adică scriitorul acesta nu mai e „autor”: (dat. angere — a sporti) nu poate ieși din limitele sale subiective și se mulțumește să consemneze ceea ce surprinde ca un colimator. În ciuda misologiei ce decurge din atare poziție și pe care o practică în operele ei, literatura aceasta nu se scutește de susținerii doctrinale ce resping ca perimată metoda romanului „tradițional” sau „balzacian”, în care autorul e un „demitar” ce preînde a crea personaje cu identitate și a ști ce li se întîmplă în suferințe și în viața privată. Aceasta — ni se spune — nu e decît o convenție. De acord, nu încap discuție; dar nu vede oricine că și noua poziție e tot o convenție? Numai că altă de restrictivă încît e imediat tautologică. Convenție pentru convenție, de ce am adopta-o pe cea fără dobîndă?

Alteceva: romanul zis „tradițional”, realist, ortodox, cu eroii cîrzi de conștiință, nu e totuși cu romanul balzacian. Roman balzacian nu a scris absolut nimeni, afară de Balzac. Romane realiste s-au scris sute, unele geniale, altele mai puțin, dar există un singur roman balzacian și se numește *Comedia umană*. Ni se spune că nu se mai poate scrie astăzi în maniera lui Balzac, că tehnica literară modernă e-a perfecționată, a inventat monologul interior, a eliminat naivitățile convenționale etc. Da, desigur; și teatrul modern, de pildă, s-a perfecționat; n-a introdus, neavînd cum, monologul interior, dar a înfățișat monologul pur și simplu și alte naive convenții. Niciun dramaturg nu mai scrie ca Sofocle, Shakespeare sau Racine; progresul nu se mai poate scrie ca Balzac; e adevărat: n-a mai putut nimeni de atunci și nici nu se zărește deocamdată cineva care să se poată încumeta.

Comedia umană nu e o simplă însumare, o simplă imbricată aditivă; e o viziune globală, totalitară și concentrată. Fiecare roman în parte e numai

ceea ce e, dar, vorba lui Hegel, „das Wahre ist das Ganze”. În perspectiva întregului, a „sistemului” integrator, scoriile, disproporțiile și falmoasa lipsă de gust ale lui Balzac dispar, sau, mai exact, se absolvă prin intensitatea irezistibilă a energiei creatoare. *Comedia umană* e o cosmofonie în care natura, omul, societatea, sint conștiințele multiple ale unui Logos generator. E aici o metafizică imanențistă pe care fiecare individ o reprezintă ca microcosm; satele de personaje ce populează această lume exced comuna măsură: sînt tot atîția supraoameni prin voință, pasiune, inteligență, viciu, virtute etc., și de aceea nu se poate spune că Balzac e „realist”. În creațiile lui e atîta forță condensată încît depășesc realitatea curentă, fiecare reprezentînd un ens realistimam.

Acel Logos generator care străbate universul balzacian se încorporează în nenumerate detalii, se diversifică și se sintetizează prin cea mai prodigioasă imaginație organizatoare pe care a cunoscut-o vreedată literatura. Dialectica banului, de pildă, în *Le Contrat de mariage*, *Cesar Broussau*, *La maison Nucingen* etc., e mult mai riguroasă și mai a-melitoare decît în *Philosophie des Geldes* a lui Simmel. Ce s-a mai spus de lumea și viețile cuprinse în dosarele de notariat, de organizarea administrației publice din *Les employés*, de politică, putere, poliție, de toate demoniile pasionale și volitionale balzaciene? Nu e cazul să fac aici asemenea inventar. Ce vrem să mai adăug e că acest Logos diversificat și integrator face din cosmofonia balzaciană totodată și o cosmodie: Thibaudet spunea cu drept cuvînt că, asemenea *Divinei Comedii*, *Comedia umană* este o judecată universală în care totul, pasiuni, virtuți, elevație spirituală, este plasat în cercul respectiv, avînd deci o perspectivă finalistă, eshatologică.

Cît despre „constat” și „școala privirii”, a mai avut vreun alt scriitor (afară de doi, sau mai exact doi și jumătate, pe care-i voi pomeni numaidecît) o asemenea capacitate de priză a concretului? Descrierile lui Balzac se instalează pentru todeauna, irevocabil, în memoria cititorului.

Cei doi mari scriitori și jumătate care au întreprins cu bună știință o operă analogă cu cea balzaciană sînt: Tolstoi, cu *Război și pace*, romanul cel mai frumos și mai amplu ce s-a scris vreedată, carte colosală (pe care o recitese acum a zecea oară). Nicolai din romanele lui Balzac lăsat separat nu atinge splendoarea și plenitudinea acestuia. Dar *Comedia umană*, ca totalitate, îl depășește cu mult prin tot ce-am încercat pînă acum să arăt:

Proust care a adăugat o nouă dimensiune la viziunea balzaciană, adică este față de acesta un neuclicidian și al cărui suflet creator și efort de construcție e asemănător cu al lui Balzac dar nici pe departe de aceeași ambiție și grandoare. De aceea însă mai nuanțat și mai fin.

Menționez, ca jumătate de reușită, pe Zola, scriitor admirabil și de mare poezie, care a încercat să dea, ca Balzac, o creație ciclică, dar nu a înțeles că ciclurile balzacene au un mare orizont metafizic și de aceea realitatea pozitivă e în ele sub specie absolută; Zola și-a îngrijit tentativa prin scientismul său pozitivist care nu vede mai departe, în timp ce Logosul balzacian postulează „de augmentis scientiarum”.

Alexandru PALEOLOGU

TATARU DUMITRU. Despre înfinit se pot spune tot felul de lucruri. Deci, chiar și: Stal. Privește în infinit, ce-îl gîl și liniștea. / Așteaptă să-î umplî din nou / Și ploaia începe venind din neantul albastru / și înfinitul se umple și-î plin din nou”. Poezie mai naivă decît ar trebui.

VITORIA V. LIPAN. Imi reproșai că practic la poarta redacției o „critică suprastructurată”, cum pe de-a-supra metaforator. Poate, dar vă asigur că versurile realmente foarte bune întotdeauna mi-au încremenit privirea pe manuscrisele primite și au făcut să-mi înșiră prea glumet din fire, iar ironia cu care întimpin, uneori, zăbul epistolar al unor grafomanii este mai degrabă un reflex de apărare.

BUSUIOC V. Versuri terifiante și involuntar humoristice, cu misterii hazili de-ți vine să rizi de groază: „Raza lunii se strecoară / Printre ramurile-nucurea / Fognutul de-odinoară / Imi sîpotește / Miez de noapte”. // O furnică metalinească / Nu veni de departe / Mă salută, se oprește / Ca să-mi spună „Miez de noapte”. // Și din urmă iar mă prinde / Umbra care mă frămîntă / Pasul încep a li înșine / Miezul nopții mă-nșpălmîntă”. Așa sînt poezii: sensibili.

NELU B. INDESCIFRABIL. Citez: „Un chin de groază mă atîns / Un chin de groază mă cuprins / În clipa cînd ne-am despărțit / În clipa cînd mă dumănit / Dar nu-ți păsa de groaza mea / Pe care eu o sufeream / Și te făceai neștutătoare / De-această groază înșpălmîntătoare”. Primii expresia înșpălmîntatelor mele compasiunii.

FOCULESCU IONEL. Imi scrie: „Ieri, un fulg de zăpadă mi-a sărutat petalele buzelor. De undeva dintr-un loc nevăzut izvoră tainic iubirea”. Nu îndrăznesc să-mi imaginez ce trebuie să fi fost acolo! Poeziile aduce precizări: „Dar tu mărimoasă / Mă ridici, mă stringi în brațe / Mi te stringi la piept stîfșos / Teși iubirea ta din aje (!!!)”. Și „Ca un trubadur ce-naltă / Imnuri dulci din lira sa / Tu pictoarele-ți descalci / Să le pul pe fruntea mea”.

Așa, în chip de compresă.

DAN CORNESCU. Imposibil de „analizat” poeziile „Un fluture retras”. Dulceața ei indelicbilă este de neapărîns cu mijloacele groșiere ale operației intelectuale. Nu-mi rămîne decît să citez cîteva versuri ale nemuritorului dv. capodopere: „Întro zi cu soare / Fluturii zburau / Dar venea o ploaie /

Și ei s-ascundeau / Într-un copac scorburos / Nisje gize înșineau / Și urma apoi un joc / Ferieți ei mai erau”.

NICOLAE MIRCEA BEN. Am reținut două din textele trimise.

SANDA IONESCU. Regret, poemele nu sînt de loc originale. Modelul l-ați măturisit singură.

GHEORGHE DUTA — VERONA. Pe ici, pe colo cite un vers realmente frumos: „Păsările-mi tin loc de rîni”, „Plînsul prin bronhiile li înșeleg” etc.

BAEȘU GHEORGHE. Imi scrie „Criticul meu. Am citit cu plăcere critica la poeziile pe care veți le-am trimis”. Modestia mă împiedică să mă scotesez criticul dv., așa cum, cu atîta generozitate mă numiți. Societăți-mă, mai bine, cititorul dv. credincios. Mă mulțumesc deocamdată, cu ait.

Cezar BALTAG

posta redacției

I. DINU. De unde-apărut? Că parcă n-ai fost nicăieri pînăcum. Te-ai ivit la un colț de cotitură cu înjurătura pe buze. Nu-ți place proza tinerilor care publică în „Luceafărul”. Nu ești obligat să-ți placă. Dar de ce crezi că e sint obligai să țină seama de gustul dumitale îndoleie în toate privințele? Smeule și combatantule, „lectualul angosant, de ce nu te legi, Intransigentule, și de niște nume mai sonore? Să nu-mi spui că prozatorii mai în vîrstă îți plac cu toții, fiindcă n-o să te cred. Dar de ei li-efrică. Ți-e frică să nu te-trebe de cine ești, domnule? Și de ce nu ne dai nouă un exemplu de cum ar trebui să scriem?!

Pentru că tinerii de 18-19 ani nu au unde și cum să-și răspundă (deocamdată, fiindcă mai tîrziu or să găsească el un cîmp de pagină în care să te învețe regulile buneicivintii și gramaticii) mă ridic eu pentru ei și-ți zic: „Tă-te norocul cu varză acră, că tare mai ești plin de caracter și de alte trăsături morale, precum și de iubire față de tineret!”

M. COSTEA. Ceea ce l-am scris lui I. Dinu li se potrivește și dumitale ca o mînușă. Pentru cultura personală: ești una și aceeași persoană cu autorul plugușorilor sportive? Judecînd după stil, nu cred.

V. POPESCU. După ce-am stat de vorbă amical cu băieții ăștia cu ceri vocație de critici literari, trec să reproduc o strofă dintr-un poem al dumitale: „... și pierde dus ecol; prelungit triolet strîgările-mi înec profunde / se lasă liniște și nîng-nec / pe cîmășurile grele de osînde”. Las în seama lui I. Dinu, M. Costea și a Nelsătitului din România literară să sealegă din această strofă cuvintele care le plac. Pariez că se vor opri la „cîmășurile pline de osînde”.

AUTORUL SCHITEI „NE-ASTIMPAR”. Te repeți. Dacă nu treci să ataci și alte teme, vei intra într-un unghi mort.

GH. TROTUSANU. Trimite-mi copia celor trei schițe. Imi amintesc de ele, știu că am vrut să public una, dar nu le mai dau de urmă. Imi vine foarte greu să mă descurc în satele și satele de scrisori pe care le trimite. „Un pahar gol” amuzant, dar puțin prea coplăroasă.

E.DADELMANN. Poeziile, de pe altă lume; proza, de pe lumea asta, eu, totuși, o s-o trimite pe lumea aialaltă, adică în cenușă și uitare. Fînd vorba în ea despre cîobani am dat-o unuia de meserie ce s-o citească. După primele rînduri, omul mi-a spus: „domnule, dacă mă silești s-o duc pînă la capăt, string oile de gît și vei fi făcut răspunzător pentru declamarea septelului”.

M. CIRNEALĂ. Citez ultima strofă din „In toiul nopții”: „Totu-n jur e adormit / Doar luceferii veghează / Universul liniștit / Cu a lor privire trează”. Poezia n-are nici-o valoare, dar atîția bani ai cheltuit pe timbre!...

F. N.

ION CHELSOI

Cîntece și balade Editura „Litera”.

CRISTIAN SIMIONESCU

Poezii, Editura „Cartea Românească”.

ANATOLIE PANIS

Răpirea din adincuri Nuvele. Editura „Albatros”.

DISCUTIND
DESPRE

Decorarea Teatrului Național

Aș vrea o Sixtină valahă

Teatrul Național, mai mult ca oricare alt edificiu, ne aparține tuturor. Pe pereții lui îmi place să visez o Sixtină valahă. De aceea, înima mă îndeamnă să fiu alături de pictorul Sabin Bălașa. Fresca închipuită de Sabin e o aplecare în legendă și spiritualitate românească. Imaginația lui dansează pe un fluviu albastru, ramificat în basm. Îmi vine să cred că Sabin și-a găndit lucrarea într-o noapte când s-a culcat cu fruntea pe altarul Voronețului și la Curtea de Argeș urca Ana lui Manole ca să se îngroape în dragostea nesfârșită a celor ce zidesc anotimpurile în această țară, și deasupra era un cer în care cîntau fîntini.

Nu vreau, n-am voie să fiu nedrept. Ceilalți pictori care expun — Eugen Popa, Gina Hagiu, Nicodim, Piliuță, Vasile Celmare, Ion Mînoiu — cu toții se înscriu în aceeași mare școală a patimii de frumos, de culoare și de taină.

Renașterea, împlinită magnific pe țărmul altor popoare și care putea să se producă și la noi, la aceleși dimensiuni și în același timp — dar la noi îngerii dăruți cu harul curilor au fost siliți, sute de ani, să folosească — mai mult spada decît pensula — începe să se desăvîrșească și la țărmul Mării Negre. Cerem lertare lumii, înfrizerea nu ne aparține.

Nimic din ce-am văzut în sala Muzeului de artă, sală destinată Concursului pentru decorarea Teatrului Național nu trebuie să se piardă.

Fănuș NEAGU

Mănăstirea și teatrul

Am avut de câteva ori prilejul să vizitez neasemuitele noastre mănăstiri din nordul Moldovei. Însotind prietenii din străinătate. De fiecare dată bucuria mea era intensificată de admirația și emoția acestor oameni, puși în fața unor monumente unice în lume. Suprafețele de vis policrom ale Voronețului și Suceviței sînt termeni de identificare plastică a poporului român.

Arhitectul noului Teatru Național din București au înțeles cu originalitate și inspirație corpul templelor moldovene, gest artistic cu bogate semnificații. Ce vom vedea pe spațiile generoase ale fațadei și lateralelor marelui edificiu? Care din colectivele de artiști ce au închipuit decorația Templului vor avea cîștig de cauză?

Firește, pentru autoritățile de decizie nu va fi ușoară opțiunea. O asemenea vastă lucrare are o dimensiune gravă, cea a timpului.

În cazul că și comentariul de imagini va aminti modul voronețean sau sucevițean, creatorii trebuie să țină seama de o mulțime de lucruri: culorile dominante să se înscrie cu armonie în cea a spațiului arhitectonic din Piața Universității, materialul de lucru să fie unul cît mai avantajos și mai rezistent în severele noastre ierni și, mai ales, proporțiile se ovine a fi stabilite minuțios. Sînt de acoperit suprafețe cu adevărat grandioase, compozițiile se pot dezechilibra iremediabil.

În fine, nu optez pentru un figuratism precum cel al frescelor de la Ateneu. Împotriva unei asemenea modalități se ridică și modelul ideal, luminoasa deformare ce caracterizează pictura murală bucovineană.

Tradiția de cultură românească, păstrată și în mănăstiri, oferă acum, în plan arhitectural plastic, generoase surse de inspirație pentru Teatrul cel mare.

Ilie CONSTANTIN

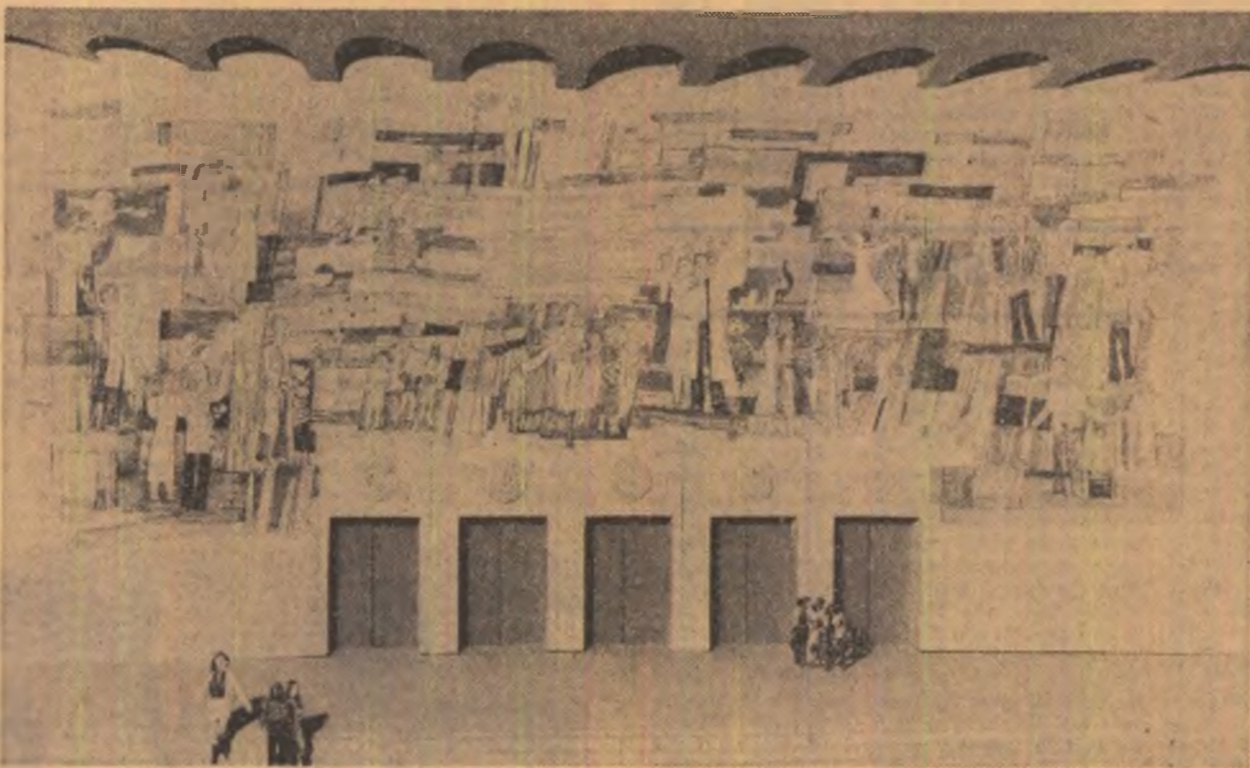
Un monument în atenția tuturor

Teatrul Național va fi, neîndoiește, o construcție monumentală care va constitui, peste decenii, un indiciu important pentru ceea ce înseamnă urbanism, arhitectură și artă decorativă în România anulului 1970. De aceea, tot ce privește acest remarcabil edificiu este de imens interes pentru noi toți. Am văzut proiectele de decorație exterioară; ele sînt mai multe la număr,

ceea ce e un lucru bun, rămînd ca o selecție onestă să decidă de cel mai reprezentativ, de cel mai frumos. Nu-mi permit să mă amestec în chestiuni de specialitate și nici să pun la îndoială competența celor desemnați să facă alegerea. Decorarea Teatrului Național nu este o problemă de „uz intern” și nu se rezolvă prin circulare. Lumea trebuie să vadă. Desigur, nu propun să recurgem la consultări

publice. Decizia se cuvine lăsată pe seama oamenilor de meserie. Dar e bine ca alegerea să se facă deschis și sim informaiți cu toții ce și din ce se alege. Presa trebuie atrasă în discuție. Decorarea Teatrului Național nu trebuie să fie un secret pentru nimeni, căci schimbul liber de opinii e, totdeauna, în astfel de cazuri, lucrul cel mai nimerit.

Nicolae MANOLESCU

Nouă meșteri mari

Asupra acestei ocazii istorice — spațiile de pictură oferite de stat pentru decorarea exterioară a noului Teatru Național — artiștii noștri plastici au meditat, meditează și, în fața misiunii lor dificile, ei încă mai există. Lingă Universitatea gri, mohořită ca o bancă și Intercontinentalul falnic, ecuația culorii și liniei nu-i tocmai ușor de rezolvat.

Am văzut proiectele. Ce ne mișcă pe toți, e că artiștii care expun s-au gîndit la Voroneț, la sursa tradiției noastre, scoasă din vîl și din umilință și ardată cu îndrăzneală, lumii. Intenție ce își va găsi, desigur, o expresie estetică pe măsura.

Pe lingă iscusința celor „nouă meșteri mari” care își expun planurile, oricînd va începe și un al zecilea, tot atît de talentat. Viziunea lor trebuie să ne stăpînească de la sine, să fie o sinteză a sufletului nostru de ieri și de azi.

Cele trei fețe ale Naționalului așteaptă cheia artistică a existenței noastre.

Într-o parte, legenda nunții cu păsări lăutari.

În cealaltă, Meșterul cu jertfa simbolică luptînd contra surpării.

La mijloc, unde timpul se aplecă și vine spre noi: ce sîntem noi azi, trainic aprășiți de aceste două laturi ale mitului românesc, ce se cuvine să spunem că este o idee exactă despre noi înșine.

Constantin TOIU

Proiect pentru decorarea Teatrului Național (detaliu).

Sînga:
Proiect pentru decorarea Teatrului Național. Autori: VASILE CELMARE, VIOREL MĂRGINEAN, CONST. ALBANI.
Proiect sculptură: GH. ILIESCU-CALINEȘTI

Dreapta:
BALOGH PETRE: Proiect pentru decorarea Teatrului Național (detaliu).

Doar amestec sentimental

S-a suspinat în masă cînd s-a aflat: în sfîrșit, Teatrul Național! Nu cred să se fi resimțit mai duros lipsa unui lăcaș de cultură. Poate că moartea aproape umană a fostului teatru să fi hotărît la fel de umană nașterea teatrului nou. Poate. Poate sîntem pur și simplu sentimentali? Vreau să spun, cei care execută sînt într-adevăr, cei mai buni? Există o activitate a lor anterioară care să ne liniștească? S-a făcut vreun concurs?

Îată că în virtutea amestecului sentimental despre care vorbeam, ceea ce nu ni s-a propus cînd a fost vorba de arhitectura Teatrului Național, ni se propune acum, cînd e vorba de decorația lui. La inițiativa Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă în colaborare cu Uniunea Artiștilor Plastici, s-a organizat un concurs cu expunere oficială de proiecte pentru decorarea pereților laterali și a fațadei teatrului. Participa mai multe colective de artiști precum și artiști independenți, între care nume ca Sabin Bălașa, Constantin Piliuță și Ion Nicodim sînt stimulative de încredere.

Sânziana POP

Proiect pentru decorarea Teatrului Național (detaliu). Autori: EUGEN POPA și GINA HAGIU

jurnalul unui martor ocular

Un om prea nefericit nu mi-a inspirat niciodată mai multă încredere decît un contrabandist. Desigur, mă refer numai la nenorocirile aduse de-o viață interioară confuză, și nu de acele nenorociri aduse de vreo boală. Niciodată nu mă priveșc cu mai multă suspiciune ca în clipele în care mă simt singur, nedreptățit, neînțeleș de nu știu care critic îndurerat de comportarea unui prieten; sînt stări de gardant. Complexe de tot felul, nemulțumiri surde, ambiții stupide, nerealizate. Toate acestea noi le punem pe seama condiției umane încă imperfecte — drept care ne putem permite ușor aroganța de a fi nefericiți. Dacă mă simt vinovat de ceva, apoi mă simt vinovat de stările în care mă simt nefericit.

Omul nefericit — și-am precizat despre ce categorie de nefericit este vorba — seamănă c-un cerșetor, jignit că rugămintele lui n-au fost împlinite. A cerut iubire curată — și nu i s-a dat. A cerut o apreciere asupra capacităților lui — și iarăși nu i s-a dat. Desigur, aceste prăbușiri se nasc și din faptul că mulți oameni au o concepție prea romantică asu-

Despre ființele nefericite

pra realității și nu reușesc să supraviețuiască contactului brutal și direct cu viața. Dar această concepție nu este neapărat romantică, este o concepție pe care și-a formulat-o individul în raport cu posibilitățile și interesele lui. Caracterul unui individ nu este o realitate implacabilă — prin caracter, individul își organizează în așa fel calitățile, datele fiziologice și psihice încît să obțină maximum de profit și minimum de riscuri. Caracterul poate deveni astfel și-o metodă de apărare și... afacere. Dar, în contact cu viața, liniile de apărare pot deveni vulnerabile, iar în afaceri, ca în afaceri — odată pierzi, odată cîștigi. Ființele nefericite protestează în numele caracterului lor, jignite că devotamentul lor, de pildă, n-a primit răsplata pe care o calculaseră în clipa în care porniseră pe acest drum nobil. Inteligența lor, iarăși, n-a tulburat în măsura scontată Oamenii s-au descurcat și fără ei ființele pe care le-au parăsit nu s-au grăbit să se sinucidă. Atunci — această categorie plicticoasă de oameni, care se simte mereu călcată în picioare — naște în adîncurile ei obscure planuri de răz-

bușare. Să te ferească Dumnezeu de ura celui jignit. Nefericirea se preschimbă ușor în ură — și un asemenea cerșetor penibil se poate transforma într-un călău. Nefericitul nu-și vede decît complexele lui dorințele lui nesatisfăcute — și această orbire e cea mai prielnică pentru nașterea urii. Pentru nefericirea lui, el acuză pe ceilalți oameni ca și cum fericea ar fi o operă comună. El crede că o lume în care vanitatea lui nu este satisfăcută este o lume absurdă și confuză, cu sumbră încrîncenare, respectarea intereselor lui cu armonia universului. Și, oamenii nefericiți mai lasă și impresia penibilă că ei și-au cheltuit zadarnic energia, că și-au risipit fără avantaje duloșia, devotamentul și alte asemenea minunate calități. Există și proastea vanitate a suferinței — legile concurenței circulă și aici cu sălbăticie: „nimeni n-a suferit ca mine”. Am fost zguduit de nenorocirea multor oameni, dar și mai mult de ura care se ascunde în această nenorocire.

Teodor MAZILU

călătorie pe bicicletă

Ziua se apropie de sfârșit când, ajuns în dreptul hotelului, o clădire foarte modestă, cu un etaj sau două, auzi fluieratul prelung și ascuțit al trenului. Ca o pasăre de noapte, își spuse, ca o singură pasăre de noapte. Fără să se întoarcă însă, fără să vadă cum în spatele lui zidul înalt și alb primește ultimele raze ale soarelui, cum lumina coboară tot mai jos de-a lungul lui, o lumină înșelătoare, pentru că era una din acele zile de sfârșit de vară, când apusul, cerul acolor unde soarele apune, primește o culoare stridentă și pătimașă, fără să vadă zidul pe care lumina coboară, ca o pată de sânge care se prelinge. O seară de vară care îi sufocă, cămășii și chiolăii i se lipește de trup ceea ce nu e prea plăcut: să-și simți transpirația, mirosul atât de scârbos al propriului său trup, care, cine știe oare de ce?, te face deodată să te simți îngrozitor de singur, să fii, adică cunoștință de propria ta persoană prin transpirație, să te simți prin proprii tăi pori! Pătrunde în holul hotelului, și cel dinții lucru pe care îl vede e marele panou de pe pereți, jur-impresurului lui hirtia crenată, odinora roșie, acum decolorată, pătată de muște, cu fotografii decupate dintr-un ziar sportiv, activitatea clubului „Progresul”; tineri svelți, în tricouri albe, aplacăți asupra loanelor prelungi, apa în ceșcuțe de asfințit, sfîșiată de lopețile ridicare, încît se poate vedea cum picăturile de apă se preling de-a lungul lopeților, și bineînțeles, zimbetul cam năring al acelor băieți care se știu pozăți. Între timp întreaga atmosferă a imobilului pătrunde în el, la un mod nepăcătuit însă, mirosul greu de igrasie, aerul stătut al coridoarelor nesfîșite. Se găndește cât de mult seamănă acest local cu el, ar putea spune la fel de dărîmat, la fel de obosit eventual, fără să-l supere însă această asemănare, din contră, dîndu-i impresia că se întoarce acasă, ca în clipa următoare. În momentul în care aude sunetul prelung și strident al telefonului, ostilitatea locului în care se află să se facă simțită din nou. Sunetul prelung al telefonului, întrerupt în momentul în care mîna cuiva ridică receptorul, privirea lui era prea fixată pe plinia scorolită a receptorului ca să poată în prima clipă identifica pe posesorul acestei mîni. Și cînd ridică ochii, omul pîhnav, între două vîrste, nu mult mai bătrîn decît el, arîndu cu totul altfel decît ar fi crezut, ușor oportunist, sau cel puțin așa mi se pare, de prezența sa. Încă o privire ostilă, deajuns ca să-i vadă ochii inflamați, conjunctivită probabil, sau poate băutura și în timp ce se leagănă de pe un picior pe altul, ceasul din spatele lui, pe care nici măcar nu l-a observat, începe să bată: sunetele prelungi în atmosfera melancolică a înserării. Din nou aude, e adevărat la un mod destul de estompat, concomitent cu bătăile ceasului pe care poate să le numere: opt bătăi prelungi, prin urmare s-a făcut ora opt — strigății strident al unui tren de marfă. Stă acum și așteaptă ca portarul, aceste făpturi scârboase care sînt portarii și desigur chelnerii și mamoași care așteaptă niște sume exorbitante — ca portarul să-și sfîrșească convorbirea telefonică abia încercuțată. Sfîșind înserarea din nou strigățul trenului, un mărțar probabil.

Nu, nu mai avem nici o cameră domnule. Imi pare foarte rău, încă de la prînz, e un lot sportiv care trebuie să seosească din clipă în clipă, îl spune portarul. Un reținut camerele din timp, bineînțeles și expoziția. Puteți încerca. Ca să fii sincer nu văd nici-o șansă. Bineînțeles că am să fac tot ce pot, nu e vorba de asta, dacă sînt, bineînțeles că, și peste toată această borboroseală și putoarea îngrozitoare din jur, tipățul nostalgic al trenului: ca niște păsări de noapte. Nu va rămîne decît o singură noapte, mîine dimineață, în zori va pleca, să nu uite să lase vorbă să-l trezească la șase, va trebui să plece neapărat cu primul tren: cinci și douăzeci de minute, sau cinci și cincizeci și două de minute, apoi își amintește că are un mers al trenului în valiză, două sanviciuri care acum îi vor prinde bine, dacă nu s-a alterat parizerul din cauza căldurii, un duș cu apă caldă cu toate că era sigur că într-un hotel ca asta în mod sigur dușurile sînt stricate. Sau poate e un singur duș comun, să stea cu rîndul așteptînd ca tinerii aparținînd lotului sportiv „Progresul” să treacă pe rînd prin fața dușului, cu mîna în fața sexului în chip de vijă de vînt. Hîrjonindu-se între ei, stropindu-se cu apă, strîgînd unul la altul, alunecînd pe cimentul ud.

Nu avem niciun loc spune din nou bărbatul de la recepție, ridicînd spre el o privire veselă și puțin batjocoritoare, mulțumită în același timp, de parcă cea mai mare bucurie a vieții lui ar fi fost aceasta: să anunțe tuturor celor ce se opresc în dreptul gheretii lui că în hotel toate locurile sînt ocupate, încît ei toți sînt obligați să doarmă în stradă, sau în sala de așteptare a gării, în mirosul înecăcios de țigară proastă, de praf, cu femeia de serviciu, care mătură împiedicîndu-se printre picioarele întinse prin somn, ale călătorilor, scuipatul pe care mătura, cam roasă, a femeii, reușește să-l ia mai greu.

Camera mea a fost din timp reținută, îi spune el portarului și îl vede cum se desumă deodată ca un balon, un fis lung și aproape obscen, urmat de o imensă indiferență și oboseală: iar el nu mai aparținînd lumii, celor care dorm pe o bancă în parc, nu mai prezintă niciun interes pentru portar. Și în vreme ce acesta îi întinde cheile, în vreme ce privirea lui, probabil are basedon, continuă să fie indiferentă, poate chiar puțin ostilă, se aude ușa de la intrare și în spatele lui, fără ca el s-o vadă, femeia care trece, foarte tînără probabil, e destul de ușor să deduci acest lucru ascuțind zgomotul ușor al pașilor ei, și aproape ca o minăziere pe covorul ros, un covor roșu flaut, din loc în loc catifeaua jumultă, la fel ca blana răpicioasă a unui bătrîn animal damblagi, zgomotul acelor pași îi reține atenția. Lumina, de data asta ultimele raze ale soarelui, pătrunde prin gemulețul murdar al ferestruicii de la intrare: acea rază de soare, care se adună deodată și dispare pe neașteptate, semn că ziua a luat sfîrșit. Șuieratul trenului se aude acum mult mai încet ca și cînd lumina dispărută ar fi dat aerului o anumită rezistență, de parcă de acum înainte totul va începe să răzbată cu mai multă greutate, adică fiecare zgomot ca să poată fi

auzit trebuind să treacă prin ceva foarte greu, de răzbătut ca printr-un fel de spațiu amortizant; cele două ferestre de la intrare, mai ales cea din stînga lui, se colorează pentru foarte scurt timp, în portocaliu, aruncînd o dungă sîngerindă de-a lungul covorului, în spre picioarele femeii sau a fetei care urcă, da a fetei, picioare pe care acum el poate să le vadă foarte bine, picioarele acelea subțiri de fată foarte tînără în ciorapi grosi de bambac, un mers sfîngaci care auzit poate să facă o anumită plăcere cerului ei ascultat, dar care privit, e lipsit de orice grație. „Nu, e o singură baie, mai bine zis o odaie în care s-au amenajat două dușuri, la capătul coridorului. Apa caldă e numai plină la orele nouă și jumătate. Geamul camerei dv. dă spre interiorul clădirii. În apropiere nu e nici o linie de tramvai, în orașul nostru, de altfel, nici nu avem tramvaie. Geamul e deschis, încît nu cred să fie cald, dar puteți să-l închideți bineînțeles, dacă zgomotul nu vă lasă să dormiți. La ultima ușa la capătul coridorului...” Abia acum bărbatul se ridică, piciorul de lemn bobocînd neplăcut pe dușumeaua unsă cu motorină, aceiași privire pe care i-o aruncă ostilă și totuși indiferentă, cămășii soioasă la guler și din nou se întoarce, șontic-șontic, spre telefon, încît poate să-i vadă ceafa groasă.

— Maria, spune el în plînia telefonului, nu uita să cumperi pline. Nu avem pline pentru deoseară. Vezi du-te acum, precis că e coadă și mai tîrziu n-ai să găsești. Cred că margarînă mai este. Uită-te și tu în frigider. Nu, nu, mai cumperi nimic, nu uita că salariul îl luăm abia peste o săptămînă.

O privire spre el, sprîncenele ridicîndu-se puțin a mirare, cum n-ai plecat încă domnule, în fond ce pretenții mai aveți, cu o mîna aoperind plînia telefonului.

— Aș vrea să fii sculat mîine la șase și jumătate, spune el în șoaptă în așa fel ca fata, sau femeia de la celălalt capăt al firului să nu-l auză.

— Sîi o clipă, spune bărbatul în plînia telefonului, apoi din nou mîna lui părăsoasă foarte subțire, cu un păr roșcat în contrast cu pielea albă, căuțînd creionul.

— Bineînțeles, domnule, o clipă numai să notez în carnetel, eu la noapte mă schimb. Și în timp ce lasă telefonul să se odihnească, între umărul ridicat și gîtul lui gros, în timp ce fata sau poate femeia, fiică sau soție, cine poate ști, se aude din nou întrebînd ceva în plînia telefonului, el notează pe un petec de hirtie numele lui și numărul camerei, cu un scris imprăștiat ca de copil. În vreme ce se aplecă și-și ia geamantanul, în vreme ce se îndreaptă spre capătul coridorului, de unde încep scările, îl aude pe portar din nou vorbind în plînia telefonului: „Știi foarte bine, spune portarul, că mai avem în casă o sută de lei cu care trebuie să ne descurcăm pînă la capătul săptămînii, măică-ta era mult mai înțelegătoare, nu avea alteia pretenții”. Fiică prin urmare, își spune el, o fiică risipitoare care trebuie să se descurce pînă la sfîrșitul săptămînii cu o sută de lei.

da, spune fata, ai fi putut să-l rogi pe portar, așa ești tu, nu te descurci niciodată, ar fi trebuit să mă lași pe mine să vorbesc, cu

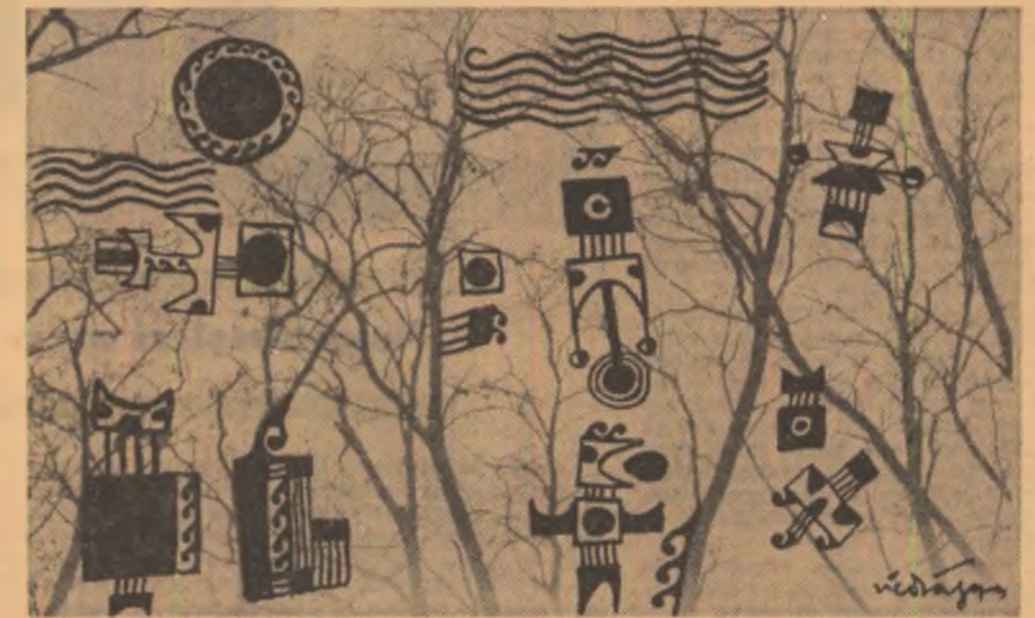
el, sînt emoționat, își spune, imi tremură zenuchii trebuie să fii atent ca ea să nu observe, mă fac de ris, oglinda mare de la capătul coridorului, amîndoi reflectați în oglinda aceia și el coboară în privirea, n-avem prea mult timp, spune el în vreme ce răsucește cheia în ușă, dezbracă-te repede îți spune, și începe la rîndul său să se dezbrace, cu spatele întors la ea, stă o clipă la îndoaie dacă trebuie să-și lase jos și chiolăii, apoi și-și trage cu un gest bruscă și sfîngaci aproape că se împiedică în el și se îndreaptă spre pat, intră sub pătură, ea rămîne doar în chiolăii aceia grosi și lungi pînă la genunchi, între stîni mari și frumoși un mic medalion, o alună de umărul drept.

de SORIN TITEL

ajuns la primul etaj, prin geamul larg deschis vede apusul înșelător, soarele coborît dincolo de orizont, o băltoacă roșie, acolo la asfințit, gara, liniile de cale ferată, care se întretaie, dunși subțiri de stînci în lumina crepusculară, o oglindă mare, pătată de muște, la capătul coridorului în care chipul său se reflectă. Sînt nebărbierit, își spune să nu uit înainte de a mă culca ca să mă bărbieresc. De-a lungul coridorului ferestrele toate sînt larg deschise: înserarea caldă, de sfîrșit de august, pătrunde înăuntru, împreună cu zgomotul străzii. Intră în odaie și în lumina roșie mobilele vechi au o tristețe a lor: patul greu de lemn cu tot felul de ornamente, dulapul cu oglindă mare. Întregul mobilier nu are nimic de mobilă adecvată unui hotel. Mirosul de igrasie, pereții murdari în lumina aceia grea a asfințitului, strada care își aprinde deodată luminile, o mașină care trece în mare grabă aruncînd în stînga și-n dreapta strigății ei strident, toate aceste lucruri pe care le vede și le simte concomitent. Și în vreme ce-și aranjă lucrurile din geamantan în dulap, îi veni pe neașteptate în minte întîmplarea ciudată pe care i-o povestise bărbatul acela din tren, un fel de snoavă dintr-o cărtușie a lui Anton Panu, îi spusese el, o anecdotă dacă vrei, mi-a căzut în mîna cu totul întîmplător: cîc patru bărbai plecați la vîntoare s-au oprit în dreptul unei grote. După ce-au tras la sorți, cel pe care au căzut sorții, a intrat în grota. Celălaltu au așteptat o vreme ca cel din grota să iasă din nou la lumină, dar după un timp, văzînd că acesta nu dă niciun semn de viață au intrat la rîndul lor în peșteră. Acolo au dat peste un urs pe care l-au răsapit cu topoarele. Și tot în peșteră au dat și peste tovarășul lor, dar acesta era fără cap și peste tovarășul porni de la acest amănunt pentru că nu-și mai aduceau bine aminte dacă înainte de a intra în grabă acesta avusese într-adevăr cap. Să-l ducem la nevastă. Își spusese ei, ea trebuie neapărat să știe adevărul și după ce-l pusese într-un car tras de doi boi, îl duseseră acasă la nevastă, dar, și aici vecinul lui de compartiment coborî glasul de parcă ar fi avut să-i comunice o mare taină, dar ce să vezi domnule nici nevasta, nici obiar propriei lui nevastă nu-și mai aducea aminte dacă iubitul ei bărbătel, cu care conviețuise probabil multă vreme împreună, avusese sau nu cap înainte de a intra în grota ursului!”

O poveste stupidă, își spune el și-și căuta în valiză trusa de bărbierit, de ce oare mi-a venit în minte, de ce oare mi-am amintit-o toamă acum? După ce găsește trusa se îndreaptă spre geam și aruncă o privire în stradă. În fața hotelului sînt niște arbori bătrîni care fognesc ușor în vîntul călduț al înserării. Crengile lor se îndreaptă, parcă, pline de prietenie, spre geamurile larg deschise. Odaie e la etajul doi și strada e foarte aproape, vocile oamenilor, un zumzet continuu și aproape nediferențiat, urcă pînă la el. Bine că s-a terminat și cu călătoria asta oboșitoare, bine că am ajuns, bine că am o cameră, în care să dorm, un pat unde să pot pune capul, o odaie care să fie numai a mea, care să-mi aparțină pînă mîine în zori, își spune el și se întinde fericit și simte cum murmurul discret, dar permanent al străzii, îl obosește. Închide în mare grabă geamul, trage jaluzelele, care sînt cam stricate și-i dau puțin de lucru. Camera se confundă în întuneric și el rămîne în întunericul acela nemişcat, fără să aprindă lumina. Simte întunericul ca o apă călduță în care coboară. Bine că am ajuns, își spune din nou, bine că am o cameră în care să mă odihnesc, o odaie de unul singur, bine că nu mi-au dat un pat în unul din orbilele alea dormitoare comune, să fii obligat să suport sforăiturile celorlalți, mirosul de transpirație, putoarea picioarelor lor nespălate. Simte cum

pătrunde în el liniștea odăii străine și se bucură de această liniște de parcă ar fi primit un dar prețios. Își amintește apoi c-ar trebui, în primul rînd, să facă un duș. Mirosul de funingine, mirosul acela care își pătrunde în piele după orice călătorie, îi supără atât de mult, încît nu l-ar fi lăsat probabil să doarmă. După ce-și ia proșopul și trusa, iese pe coridorul pustiu, trece prin dreptul WC-ului, și intră în camera de baie în care erau așa cum îl informase, două dușuri. Unul din cele două, era ocupat de un bărbat tînăr cu o piele roșcată plină de pistol peste tot și cam corpulent. Acesta se freca de zor cu o furie exasperată. Probabil antrenorul rugbiștilor, își spune el. În tot cazul prea gras ca să fie unul din jucători și își mai spune. Sînteiți cu echipa de rugbi? Îl întrebă ca să scoată și el o vorbă. Care echipă, se miră bărbatul și abia acum observă că poartă ochelari. E un congres de oftalmologie în oraș, adăugă acesta, sînt și eu delezat la congresul asta nenorocit cum s-ar spune. Uite la ce hotel nenorocit ne-au cazat, mai spune oftalmologul în vreme

ce-și șterge pielea roșie cu un proșop curat. Apoi începe să se miște în stînga și dreapta, gol cu acea lipsă de pudoare pe care doar medicii o au.

Prin fereastra deschisă, clădirea murdară a gării, ceasul, ca un ochi galben, arătînd ora exactă pe care el o verifică aruncînd o privire, în fugă, ceasul de pe mîna. Prin urmare opt și patruzeci și trei de minute își spune. Coboară seara, se aprind luminile, orașul își aprinde luminile. Acceleratul de seară a ajuns în gară și el, de la fereastra de hotel urmărește această mișcare a gării. Bănuiește ooseala oamenilor care abia așteaptă să ajungă acasă, să scape de bagajul incomod pe care l-au tîrît tot timpul după ei în decursul oboșitor și plictisitoare călătorii pe care au făcut-o. Să ajungă acasă, să-și arunce de pe ei hainele de călătorie, să îmbrace un halat sau o pijama comodă, să se întindă, cu oasele frînte de oboseală, într-un pat moale, să simtă, foșnind sub ei, rufăria curată și bine apreată. O femeie alături cu care sînt cîneze, o femeie care să spună, alîntîndu-se ușor: mi-a fost foarte urît singur, într-un fel m-am gîndit tot timpul la tine, abia am așteptat să te întorci, bineînțeles că m-am descurcat cu banii, nu e vorba de asta, te-a căutat o femeie la telefon, au întrebă de tine de la servici, le-am spus că nu știu cînd vii, le-am spus să telefoneze mîine din nou. Mă simt foarte bine, imi pare bine că m-am întors, nici undă nu te simți mai bine acasă, nici undă nu dormi mai bine decît acasă în patul tău. Sau într-o cameră de hotel, îți spui tu, ascultînd zgomotul monoton al străzii de dedesubt, nu prea departe însă, fereastra la care stai se află doar la etajul doi al hotelului. Adevărul e că și într-o cameră de hotel te poți simți foarte bine, bineînțeles dacă reușești să obții o cameră de unul singur, căci prezența altora într-o cameră comună cu patru sau cinci pațuri ar fi mai mult decît neplăcut. Oamenii uneori noaptea vorbesc prin somn, fără să mai amintim acele făpturi oribile care sforăie cit e noaptea de lungă. Un pat bun însă într-o cameră în care ești singur, și mai ales rufăria să fie curată, să nu ai sentimentul că a dormit cineva înaintea ta folosînd aceleași cearceafuri în care te învești acum tu, să nu simți, persistînd în pat în perna în care îți îngropi obrazul, duhoarea unui corp străin. Am ajuns, îți spui, și te întinzi și caști pe patul încă nedeșcut, cuprins de o ușoară toropeală. S-a terminat și cu călătoria asta lungă și plictisitoare.

Cînd te întorci, acolo în holul micuț al hotelului, în picioare, sau așezat comod în fotoliile a căror husă verde, foarte murdară, nu fusese schimbată de multă vreme, congresul de oftalmologie în par, o adevărată viermuială de bărbai trecuți aproape toți de prima tinerețe, îmbrăcați în costume mai ales de culoare închisă și printre ei nu-l greu să-l recunoști pe bărbatul tîlnit cu un sfert de ceas în urmă în cămăruța cu dușuri. Acesta însă nu te vede și tu te apropii încet, neabgât în seamă, da grupul oftalmologilor, prinzi frînturi din discuția lor și aștepti ca aceștia să deschidă televizorul și să asculte buletinul de știri

trage cu urechea cum se spune la ce pălăvrăge oftalmologii și iată că unul din bărbai se pare că îl recunoaște căci se apropie cu mîna întinsă spre el. Întreaga lui atitudine exprimă o urmărire și o plăcere sinceră și spontană, care îl face să se retragă stînjnit un pas înapoi, pentru că bărbatul care e îndreptat spre el cu mîna întinsă ca spre o vechie și foarte bună cunoștință, acest bărbat

cam de aceeași vîrstă cu el, constată cu spaimă acest lucru, nu-i amintește de nimeni și de nimic. Un străin pentru el, o față necunoscută, un teren virgin, un punct alb pe harta memoriei lui.

Nu te-ai schimbat, sau în tot cazul te-ai schimbat foarte puțin, îi spune bărbatul în vreme ce-i strînge cu putere, bițindu-i-o în toate părțile, mîna. Te-ai îngrășat e adevărat, ai chelit, dar expresia feții și mai ales ochii îți-au rămas aceiași. Privirea oftalmologului îl întoarce în toate părțile cu o dexteritate aproape profesională, interesant cum eu, care în general am o memorie atât de păcătoasă te-am recunoscut din prima clipă. În tot cazul mă bucur foarte mult că te văd, adăugă oftalmologul cu gravitate, dînd glasului său chiar o anumită cochetărie. Sper că n-ai venit și tu la nenorocitul asta de congres de oftalmologie care ne-a plictisit de moarte pe toți. Nu ne vedem mai repede plecați, păcat că...

Ne-am cunoscut acum o lună la meciul de rugbi, nu-i așa? se trezește întrebînd și abia ajunge cu întrebarea la mijlocul ei, că și

simte că e autorul unei mari impolitete: Pe fața oftalmologului se așterne o profundă dezamăgire, o tristețe atât de autentică și de răscuitoare, încît un acut sentiment de vinovăție îl cuprinde.

M-am schimbat oare atât de mult încît nici nu mă mai recunoști? Întrebă celălalt cu o voce doapă și elegiacă și îi și ia cu gîngășie mîna dreptă în mîinile lui mari și ușor transpirate.

Te rog să mă ierți, încerca el să bîlbîie un început de scuză, am o memorie cu totul...

Colegi de liceu, colegi de liceu, spune celălalt și își mișcă în stînga și în dreapta capul a reproș. În clasa șaptea chiar colegi de bancă, și-și aruncă numele așa cum arunci o bombă incendiară într-o ambuscadă ca o ultimă și disperată soluție, singura salutară. Îi repetă chiar numele de cîteva ori și în primul moment el nu hotărît să joace scena recunoașterii entuziaste: cum să nu, să spună, tu ești, prin urmare, zău că nu te-ai schimbat niciun pic, normal ochelarii, dacă imi amintesc bine în școală nu purtai ochelari.

Nu, nu-mi amintesc, spune însă, lăsînd privirea în jos ca un vinovat, dîndu-se bătut. Apoi se trezește spunînd dintr-o răsufiere, înainte ca celălalt să aibă timp să reposteze care privire la lipsa sa de memorie.

Ești atât de amabil să cobori cu mine pînă jos la parter, am o mică treabă de rezolvat la recepție.

Sigur că da, spune celălalt și-l privește oarecum uimit.

Luăm liftul? Îl întrebă, cînd ajung în dreptul ușii de la lift.

— Pentru două etaje, nu are rost, spune celălalt.

Între timp s-a dat drumul la televizor și în spatele lor se aude vocile crainicului.

Coboară, sub picioarele lor covorul moale din plus roșu, mai întunecat parcă, în semi-întunericul scîrilor. Cușeta liftului care trece urcînd pe lîngă el.

Era pe la sfîrșitul lui septembrie, spune bărbatul de lîngă el. Am plecat cu bicicletele undeva în afara orașului. Am urcat pînă sus la via, era toamna, strugurii erau copti, dar nu erau culeși încă și ne-am umplut ghiozonele cu struguri. Am dat peste o casă părăsită. Am intrat înăuntru și am găsit cadavrul soldatului. Îți amintești?

Nu-mi amintesc, spune el.

Ai spus deodată, hai să fugim să nu dea cineva peste noi aici, spune repede oftalmologul, așa cum spui o lecție învățată pe de rost.

Și de ce să nu dea cineva peste noi? Întrebă el.

Pentru că ar fi putut crede că noi... spune oftalmologul și se opri.

Portarul stătea în cușeta lui, adormise cu gura larg deschisă, și un firicel de salivă i se prelingea din gură.

Purtai pantalonii scurți, atunci, spune oftalmologul și zîmbi prin întuneric.

Pantalonii scurți, se miră el.

Și bicicleta? Cum era bicicleta? Întrebă el după acela aplecîndu-se mult spre oftalmolog.

O bicicletă veche și paradiță, zicea că ei moștenit-o de la fratele său mai mare, preciză acesta aranjîndu-și ochelarii pe nas.

După cîteva clipe, clipe de liniște deplină, clipe în care se aude doar sfîrșitul portarului și tic-tacul monoton a ceasului de pe perete, spune dînd din umeri, puțin cam stînjnit.

Pe moment de mult și începu să miroase.

Ne-am speriat amîndoi și am luat-o la fugă, adăugă oftalmologul, văzînd că nu primește niciun răspuns.

Desene de IOAN VICTOR DRĂGAN

VASILE ANDRONACHE

Clopot fără somn

Sînt a coloană albă
De ninsori carnale
Din fîrmurii pădurii,

Trece prin mine pămîntul
Cu-o pasăre de răcoare
Purificîndu-mă cu dor
Magnetul său interior

Și trupul vechi ca soarele
Incendiat de ritmuri
Și-arată existența
De clopot fără somn,

STELIAN PIHULEAC

Elsinor

Vorba înțeleaptă
nu-i croită pe măsura urechilor
și rătăcește lovind

VALERIU ARMEANU

Curțile pustii

Rătăcind de unduie
lelelor galite-n via,
îmi închipui răstîgnirea,
Pasăre moartă de tig.

Îmi închipui somnul uns
Cu blestem din Fierii
Prin care îmi trag galopul
Pin' la Curțile pustii.

Çiți de-ai mei?

Plîng la stele ochi de Doamnă
Îngropîndu-mi îngeții.
Çiți de-ai mei se duc în toamnă,
Çiți în groapa Sîngerii?

GEORGE FILIP

Bătrînele

Aceste păsări căzute din cer
Fecioarele umbrite de soapte
Au birfit viața între cafele
Pînă tîrziu, în fiecare noapte.

Coroanele timpului fals
Le-au ruginit sub priviri
Și în lecioarele-clepsidre
Nisipul s-a tocit de amîntiri.

Trec fecioarele indoliate,
Nepăsătoare luncind prin zile
Răzlețe și cocozate
Ca niște domesticele cămile.

Cizmele acerate met.
De încolțurabile to.
Ce ne fac să devenim temători
Cînd trec pe stradă bătrînele
doamne.

Desen de IOAN VICTOR DRĂGAN

OVIDIU HOTINCEANU

Un trup vom fi...

Lui I. Vremelnicu

Cunosc prietene, cea derută sfântă
Teii sa sting de la sine
Ca norocul poezilor
Cineva în urma noastră
Stringe lacrimi de aur
Din ochiul curat și orbit de dumnezeire
Iată toți dorm
Noi am închis porțile
Ne-am închis și pe noi
Pe dinlatură zidurilor
Și spune-mi acum:
Calea pe care curge în vadul lui
Un astru, este calea noastră?
Oh, nu, căci spini sint dulci
Căci miinile noastre n-au împativire
N-au obișnuința decît a crinului
Care prin parul său moare
Alit pentru azi
Trebuie să ne-nțoarceam acum
Să găsim cheia
Sub care dorm rădăcite
Oile somnului
Un trup vom fi larăși cu toții
Adăpostind
Un Babilon de strălinduri.

Desen de DOINA GEORGESCU

AURELIA ONCESCU

Se întâmplă...

Să nu șterg oglinda aburită;
Să nu rup o floare bătrînă;
Să nu pieptăn părul a zînă,
Să uit cămașa albă!

Tata s-a născut cu mine-sulțet,
Mama, m-a văzut în înel
De ce semenți semințe în zăpadă?
De ce dormi cu jocurile mele?

Tata m-a dăruit mamei, bunica — bunțutul,
Am șters oglinda aburită;
Am rupt o floare bătrînă,
Am pieptănat părul ca oricare...
Se-ntimplă... Cămașa albă
Să se lăcă aripă și zare.

Picuri de ceară

În umbra sufletului meu
Lîngă un stîlp de luminare aprinsă
Picurii se lăsau greu și nu aveau nici o
speranță — prinsă —

În vatră, o cenușă albă
Negrita vină a pămîntului...
Cînd luna în palme lapte își turna,

Și îmi da ghes, glasul cuvîntului,
Dar n-am vorbit, alit eram de dusă
Dincolo de lința cerii, strînsă —
Și-alit me-ngrăiau picurii acei,

Punindu-mi peste moarte, lungi cercei,
Bijuterii cu izur de miresme
Cu dense iumuri, prinse peste glesne
Și cu brăzări de chihlimbar în moarte,
Cu cețuri și cu zale, peste toate
Comorile de pietre nemiscate
Și florile, de-acum is sfărîmate...

IRINA GORUN

Vîrsta

Am ascuns după lucrul
Cioburile zeilor de porțelan
Și mă apăr cu glas înalt
Și nimesc întimplare
Cădere lor unul după altul
În fiecare noapte cite unul
De două zile încoace,
Și blînzi părinți cred toate astea.
Nimic în casă nu-i destul de drept,
Să-mi fie poznic și pedepsitor,
Doar ușorul uși sînt-n vis
Ca parii babei, cerindu-mi pedepsă
Și doar semnul vîrstei e-adevărat
Și drept tăiat în lemn în casa noastră.

ION MĂRGINEANU

Scrisoarea de la munte

Fratele meu, dragostea mea e plină de cîmp
și tu mă cerți că beau din zădii cu paharul
și cîntecul în vrăbi și nelirese de sfîrșit
că rupe cornul casei în fluiera amarului.

În sîrului meu se ceartă curcubeie
și ies lîntînile să se proptească-n drumul
văduva bătrîne — ciurile bot taoca
și se subție-n vorbă și se îmbracă-n lumuri

Și dragostea mi-e plină de arămiul brumel
și satul se prelinge pe aripi de cocoare
și n-am odihnă irate pe loi de calendare
beau zimbutul de șarpe, trumusul lui mă
doare.

SEBASTIAN REICHMANN

Mă trezesc vorbind, numărînd

Mă trezesc vorbind, numărînd, înodînd adică,
ceva palid, părăsit cu o seară înainte de bar-
durile canapelei, dar deodată cineva îmi șoptește
în ureche, că în fața mea se întinde un
pămînt arid și mănos, încet și nervos.

Despre cald vineții pe care îl văd mă încolci,
că va trebul să-i strunesc. Un personaj so-
lemn, cred o rudă apropiată a întimplărilor
mele, mă sfătuieste să mă las în voia apei, să
nu execut trumosele mele mișcări de înaltor
decît atunci cînd e absolut necesar.

Ochii lui, în spatele unei viziere, și făcîndu-
mi cu ochiul, vorbind de siguranța vizie-
rii, a curelelor, de adăpostul chiar sub limbi
de loc, de imposibilitatea de a lupta fără trup.

Și, atunci îl trimit eu într-un alt război, unde
să nu mai cînte pe armonia veșnic nouă a
cîntecelor mîice, într-un război, în care com-
batanții au nume de virtuti, iar cercurile vi-
nează o lume neparalizată.

Și, tot atunci, îi dau cuvintele mele despre
pace, pe care el le înțelege surîzînd, dar ne-
glijeeză efortul, poate în asta îl cunoaștem
obiceiul, obiceiul meu, precum adinaoară ceal-
tă, sau îngrijit trandafirilor.

Ar putea urma un dans de cuvinte sau o
apoplexie a lor. Dacă perdeaua ar flutura, și
dacă ar zbura centaurul, dacă aş cunoaște
și aş lăsa același suflet, aparent izolat, în-
tr-o molenă piințară.

EUGEN BERCA

Adoremus

E noapte sau e zi nu pot să știu
Așa doar că mi-ai bătut la ușă
Un măr uscat e trupul tău iziru
Și ochii tăi, o urină cu cenușă

Te-au fulgerat cu lancea aspră, dar
Nici sevă alburie nu mai singeri
Parcă-a lăsat pe drumul mersu-și rar
O urmă-abia, ca pasul unor ingeri

Te-ncețoșez cu vâlce prelung
Cînd dimineața zămbiea sănă
Și reavăne de brumă te străpung
Ca pe-un izvor, fluoare de lumină,

Ars poetica

Lui Alexandru Philippide

Să batem orizontul cu statul
Și cerul să-l oprim acolo unde
Pe colonada lîinii nîmănul
Ultimea unei țaine se ascunde

Prăa lîmpede-l Incrementa zi
Scobit-nă neclintirea idolată
Și, ba! de noapte, iar vom rădici
Izbindu-ne în zările de piatră.

GABRIELA GHEORGHIU

Femeie

Femeie de trei ori femeie
Singele meu, singele tău
Umilește-l tropare

Vameșule!

N-o goni în întunecare

Pe ea însăși

Păcătoasă de sărutare

Dă-i făptura de carne

Robie de floare

În joile verzi

Bărbatul în stare

Prunc în piciorare

Și pretutindeni

Dă-i lauda mare

Și dă-i îndurare

MIHAELA CARP

Zodia fecioarei

Cascadele de vid, cascade,
orb înăuntru ochiul cade
În zodia Fecioarei fără somn
întunecat de-așteptări de domn.

Cascadele de vid, cascade,
somnul Fecioarei un vad e
de păianjeni golgotind spre cruce
și malul nopții fără mal se duce.

Cascadele de vis, cascade,
Fecioara-n somn prelung recode
și steaua sfîntă de priveghe
cade și ea la mij de leghe.

Cascadele de vid, cascade,
căderile se-adună-n cruciade
și aște stela cad peste Fecioară
și Zodiaca fără zodii zboară.

MARIA GENESCU

Tapiserii

Arde delir prin firul colorat,

Un concert întreg cîntat pe-o coardă

Întîrzie o clipă să mai ardă

În ochiul de teclor de împărat

s-au într-un singe roșu de totem

creșcut pe-o plîne mare de la țară.

Fecioare ledere se-nvrăjite

pe ziduri cu ferestre navăzute

și fluturi mari cu forme rituale

cloceșc venin între cucute.

Oltence fără chip cu ochi pe dinăuntru

declină zimbutul de-o vară

și-un căprior de jar în lurașul de

toamnă

gonește-n lacrimi din măcelul sumbru.

Înt-un sfîrșit fierbinte de ozimă,

pe-o vatră de nisipuri coaptă,

lipssește-n liniștea după vîrtej

o clipă-n care astenise timpul

și înima-ncetose să mai bată.

Desen de DOINA GEORGESCU

în seara înghețată

de IULIA SOARE

sorbînd, segment după segment peisajul a
cărui splendor se desfășura cu o împudcată
naivitate. Era, totuși, foarte oboșită. De mai
bine de trei ore nu se așezase o clipă, dor-
mise puțin noaptea și dimineața plecase după
un mic dejun extrem de frugal. Era oboșită,
foarte oboșită.

Își desprinsese privirile de pe ispită albastră
a lacului și căută în apropiere o bancă la
umbră. Un bărbat și o femeie, care suprave-
gheau joaca a două fetițe cu părul prins pe
spate în funde mari, albe, se ridicară chiar
atunci de pe banca pe care o căuta ea. Cînd
trecură pe lîngă el, remarcă pe fața soției ace-
eași expresie de siguranță satisfăcută și ușor
tembelă, pe care se obișnuise s-o regăsească

mal Samani, însemna hora de la Certeze în
duminică maramureșeană de octombrie și
mai însemna aleea de palmieri de la Dubrov-
nik și verdele clinic al Neretvei în Alpii Di-
narici și altarul lui Wit Stozs la Cracovia și
biserica de la Divari în peisajul stîncos al
Georgiei și cartierul vechi din Tbilisi cu
bătrîna lui dactilărie în lemn și toamna în-
văpăiată la Upsala peste acoperișurile verzi
și peste zidurile singerei, mai însemna și bi-
serica de la Densuși în acel martie rece și
saturat de ploaie care desfundase toate drumu-
rile Hațegului, duminică de la Juziers, sub
castanii blazati ai vechului manoir, și crucea
votivă de lemn cu policromia pasionată de
lîngă Berbesti, după serpentinele Gutinului,
în stînga drumului, și mireasma magnoliilor
la Suhumi, altarul de lemn din Holmenskirke,
la Copenhaga și catedrala din Torcello înca-
tă în verdețată și Copo d'Oro trecînd lin pe
lîngă gondole, domul din Naumburg răsū-
nînd de glasul dur, disprețitor al ghidului
la picioarele staturilor fondatorilor, toamna pe

Desen de IOAN VICTOR DRĂGAN

frecvent pe chipurile femeilor italiene întor-
vărșite de soții lor.

Era acum aproape singură. Un grup de trei
doamne bătrîne se depărțară cu pași mă-
runți în direcția ruinelor. În dreapta, la o
distanță considerabilă, sprîjiniți de trun-
chiul unui mîslîn, doi îndrăgostiți se îmbrăți-
șau în neștire. Cîțiva tineri, băieți și fete, în
costume de baie, urcară dinspre plajă și
trecură fugărindu-se și interpellindu-se, dar
siluetele și glasurile lor se pierdură numa-
decît printre copaci și liniștea care le luă
locul, avea acum drept garanție ora dejunu-
lui, țîrnică atît peste localnici cît și peste
turisții din Sirmione. Era clipa fericită, clipa
binecuvîntată, clipa căreia nici o durere, nici
o amărăciune, nici o spalmă nu-i rezista.

Închise ochii și se întrebă cu acel început
de anxietate care o încercase mereu în ultima
vreme, de ce aștepta, de ce trebuia să aștepte.
Aștepta bucuria și, cu mirare, cu nedume-
rire, cu întrebarea — către ea însăși și către
bucurie — dacă lipsea ceva și ce anume, dacă
neglijase ceva, ceva esențial, din pregătirile
pe care le făcea altădată ca s-o întîmpine. Dar
nu, altădată nu făcea nici un fel de pregătiri,
bucuria năvălea singură, peste ea, tînără și
fierbinte, avidă, robustă, dominatoare, dăruin-
du-se, dăruind. Altădată...

Altădată însemna noaptea albă la Leni-
grad, cu luna plină, străvezie și inutilă tre-
cînd peste Petropavlovsk și peste placa Pa-
latului de Iarnă, însemna dimineața ploioasă
în bazarul din Sarajevo printre țavi și ibrice
de aramă și țurci cu fesuri roșii în cap și cu
mătînil de chihlimbar între degete, însemna
după-amiaza de mai în Delta, pe aleea lucie
și deșertă, însemna grădiniile din Versailles în-
condițiile de toamnă și arzînd moeit în jar
sub ferestrele Galeriei Oglinziilor, însemna
ceata de aur furat peste Champs-Elysées,
peste cheturile și peste podurile Senei, în-
semna amurgul mut și încrămînt la Buhara,
în spatele mausoleului portocaliu al lui Is-

GEORGE VASILE SIMINA

Iarna bărbatului

Le spun celor ce mă știu să vină;
ușile mele nu stau niciodată închise;
și de nu vin eu nu pot nici o vină;
stau singur cu mine de vorbă, mai răscolesc
visa,

mai șleuiesc cuvinte, le-nbin și le-admit
mă simt în toată verii cu drago mea sub nuc,
ușor îl mingii părul cu palma de zefir
și gîtul către umeri, și sinii tari, năuc
spre mine o aduc și-l spun în șoapte,
că fructele sint dulci și sint prea coapte...
Mlădie, ea, se lasă către mine
și-mi spune că e voră și e bine,
să ne scaldăm în lacul cristalin...
eu simt în gură miere și venin,
ea are-n vorbă cîntec și suspin...

Le spun mereu celor ce mă știu să vină;
ușile mele nu stau niciodată închise;
și de nu vin eu nu pot nici o vină;
stau singur cu mine de vorbă, mai răscolesc
vise...

In fine, Casa de filme București nu pune în fața unui succes indubitabil. B. D. intră în acțiune („Hoțul de ciini” și „Profesorul de mimică”) al experimentatului Mircea Drăgan va face săli pline-ochi pe teritoriul nostru și — dacă distribuitorii de peste hotare vor fi bine ispitii — se va impune și spectatorilor străini.

Există o scenă-cheie în acest film spumos și tineresc: pe plutonierul Căpsună îl atacă în glumă un consătean-flăcău dornic să intre și el în rindul apărătorilor ordinii. „Catindatul” (foarte expresiv) se pregătește teinic, are lecturi de specialitate — din colecția „Aventura” ș. a. — Mă, îi spune plutonierul Căpsună (interpretat cu farmecul binecunoscut de Sebastian Papaian) nu mă bate cimpil. Noi aștia de la Diverse (B. D. înseamnă: Brigada Diverse, adică „mărungiuri”) nu avem de prins spărgători de bănci, gangsteri sadici etc. Clienții noștri sunt de mică anvergură: borfași, șarlatani, delapidatori, tot felul de smecheri. Despre cel mai mult avem date precise și-i putem lua ca din oală (cum pe hoțul de ciini Patraules). E adevărat că te pomenesc cu câte-un cadavru în cea mai prilită efracțiune, că un caraghios de profesor de mimică, ce-l duce de nas pe fraieri pregătindu-i pentru magia televiziunii sau cine știe ce altă chestie, poate fi un formator de bandiți-spărgători ai marilor magazine, iar casa lui să ajungă depozit de obiecte furate. Adică, n-om fi având noi ce au (și să rămână la ele acolo!) de înfruntat Scotland-Yardul și altele ca ea, dar nici degeaba nu stăm.

Au divagat, scena e mai scurtă dar senarile ei, și ale filmului ca acestea ar fi. Infracțorii pe care-l înfruntă cu pricepere B. D. au un aer al „local”, și e meritul scenaristilor (distinsul scriitor Nicolae Tîc

șiumil). Scenaristii au știut asta, de aceea protagoniștii lor au identitate, personalitatea lor e schițată în fugă dar suficient, așa cum se cuvine, de obicei pe o trăsătură dominantă. Cutare are un mic defect: minte discret, exagerându-și meritele, altul face pe „maestru” neînțeleș de invidia lumii, profesind cu onestitate la domiciliu; iată un logodnic („de așeară!”) ciștigându-și piinea din matrapazicuri și îngrozit de faptul că s-a pomenit implicat într-o crimă; Dem Rădulescu e un fel de caid bucureștean, farmecul său constind în indignarea față de actual infracțiunii, cunoașterea legilor și... atența lor evitare.

Deplingeam, într-o însemnare de acum cîva timp, faptul că excelenții noștri comici nu au șansa să fie valorificați în producții nepretențioase și cuceritoare, în genul celor care au făcut notorietatea mondială a unor colegi de aiurea. Slavă Domnului, actuala generație de comici români și-a găsit pelicula de care vorbeam și ne bucurăm cu atît mai mult cu cît B. D. intră în acțiune e doar începutul unui serial: la sfîrșitul proiectiei ne-a delectat un ștraif al seriei viitoare, din care un titlu de șechel merită a fi divulgat: *Văduve cu termen redus* (!).

Sîntem încintați de evoluțiile pline de brlo ale unui buchet de vedete ale zimbetului: incomparabilul Toma Caragiu, zeul litoralului Jean Constantin, bibanul redivivus Dem. Teodorescu, cabotînul care e marele actor Puiu Călinescu, fostul Păcală al lui Saizescu — S. Papaian. Ar trebui citate o mulțime de alte nume căci în B. D. intră în acțiune pînă și aparițiile episodice prilejuiesc reacții de plăcere publicului (acesta foarte receptiv, spontan în aplauze, acoperind replicile cu hohote de ris).

Imaginea debutantului Mărgineanu, îngrijită și discretă (un frumos moment: arătarea magazionerului Boris Ciornei, filmată prin jeturile bogate ale unei arteziane). Muzica lui Ion Cristinoiu, pe motive cu aluzii folclorice e cum nu se poate mai potrivită: aici muzica pop sau, exemplii grație, cu pretenții simfonice ar fi deranjat.

Un sincer Bravo! alor noștri care, așa cum le dorim de atîta vreme, au dat lovitură.

Ilie CONSTANTIN

EXPOZITII

ARTE

G. LORENZO BERNINI: Răpirea Proserpinei

ARTE

Plastica la Bienală

„Bienala 70”, trebuie spus din capul locului, este o realizare remarcabilă. Se distinge prin acuratețea alcătuirii. La un nivel mediu al integrării tuturor stilurilor importante în plastica actuală, ea și-a propus, cu ambiție și pricepere autoritară, să selecteze ceea ce se impune mai ferm în atelierul fiidării artist de valoare.

Se remarcă faptul că facem o remarcă. La un astfel de mozaic, implicat prin firea lucrurilor, la o astfel de panoramă supraabundentă, sensul personalității unice, dintotdeauna propriu artistului, se pierde. Expozițiile personale din timpul din urmă ne-au prezentat astfel de personalități. Ne-am obișnuit să vedem sule de tablouri, serii care se completează reciproc, fidele unor profile bine definite. Cu excepții rare, la Bienală, pictorii nu beneficiază decît de una, două lucrări. Se ciștigă însă o privire de ansamblu.

Putem deci, trecind peste acest neajuns, de loc neglijabil de altfel, să distingem, să luăm temperatura pe viu și-n condițiile unei complexități picturale, a ceea ce numim indeobște stadiul la care plastica noastră contemporană s-a stabilit. Desigur, în felul acesta de a discuta Bienala, numele, ori-cît de prestigioase, sînt de prisos, deși avem destule trimiteri în acest sens.

Voi deosebi două direcții principale. În care figuratul și abstractul, evident, în virtutea demonstrației, se despart, punindu-și amprenta pe întreaga expoziție. Intrepătrunderile dintre aceste modalități amintite, existente și ele, ne preocupă mai puțin în momentul de față.

Portretul clasic și-a modificat simțitor esența. Chiar cînd este vorba de figuri istorico-legendarie, se simte tentația interpretării dintr-un punct de vedere strict afectiv. Culoarea domină. Ea este tema adevărată, într-un fel și în pinzele cu colaje de fotografii. Absorbit de culoare pînă la dispariție aproape, figuratul rămîne o pagă sugestie lirică. Interesantă mi se pare și viziunea simbolică, ce spune neosuprarealistă, în care vizul și invenția fap-turii siderate deschid imaginației porți largi. Din scindarea chipurilor, reținind semnificatiile, din aglomerarea de figuri, într-un plan absolut de perspectivă, se obțin suprafețe de iconă intens colorate, realizind în sfîrșit căutări mai tînchi în acest domeniu.

și regizorul Mircea Drăgan) că au avut ochi pentru activitatea reală și complicată a Mișției, renunțind la acele imitații precare ale unor producții occidentale (cum „Portretul unui necunoscut”, „Pantofele se grăbesc”, și alte ficțiuni în carton masiv).

Și mai e ceva: filmul e „ușor”, nu aspiră să concureze ca artă (!) marile tragedii; cochetă, cu lăudabilă prudență, revista, de unde totala desindere a actorilor care sînt și se pot juca, că nu au de „trăit” grave zvircoliri morale. E un joc strălucitor de suprafețe, căci plăși sînt și „hoții și vardiștii”, dar măsura acestui joc îi conferă farmec și-l impune. Nici unul nu e vreun „personaj”, atît de cerut în comedie polistă (anapoda) ci o schemă; ca în orice bună intrigă polistă nu dimensiunile românești ale eroilor con-tează, ci cu totul altceva: rezolvarea cît mai ingenioasă (mai greu de prevăzut) a unei „probleme”, o potențare prin suspens. Nu noi sîntem primii care vom descoperi că un personaj polist cu alură de erou tolstolan dărmăz podeaua intrigii proprii genului.

Firește, acești eroi — cărora le sînt in-accessibile marile trăiri românești — sînt individualizați, de obicei sumar și eficient (oricine insistență pune plumb în ritmul ac-

MUZICA

Două din trei

Nu, nu este vorba de un meci de tenis. Titlul are în vedere veșnica competiție în cadrul căreia, cu puțină vreme în urmă, lipsa de curaj în înfruntarea tradiționalismului și conservatorismului greșit înțeles a marcat un punct în detrimentul afirmării și susținerii publice a întreprinderi nonatoare. Căci, ce altă cauză ar avea schimbarea de ultimă oră, în cadrul simfonicii orchestrei Radioteleviziunii, a inițial proiectatei piese de Iannis Xenakis (compozitorul ar fi fost în sfîrșit cîntat pentru prima oară la noi) cu o simfonie de Brahms dacă nu teama ca trei prime audii să nu scandalizeze pe obișnușii sălii din strada Nufierilor, să nu-i genească pe cei ce semnează condica prezenței auditive săptămînale.

Wilhelm Berger, al cărui concert de violoncel l-am audiat în acea zi seară, este un nume cunoscut iar audițiile inaugurale ale compozitorului care definește cele mai multe premii internaționale prouocă un justificat interes. Faptul este simptomatice cu atît mai mult cu cît Berger nu este un muzician spectaculos iar caracterul modern al muzicii sale nu ține de aparență ci de substanță.

Interesant este dualismul muzicii sale, dualism echilibrat în cadrul unei sinteze care — îi este proprie. Meditații și frust totodată, discursul muzical nu capătă la Berger un caracter antagomic ci ipotetic, compozitorul făcînd parcă supoziții, deseori contradictorii, pe care caută să le ilumineze din unghiuri diferite, tînzind să epuizeze toate aspectele posibile. Aceasta se traduce prin variația continuă a substanței muzicale. Consecutiv nu apare un eclecticism principal estetic și unul stilistic, muzicianul adoptînd cu multă consecvență un stil quasi inconsecvent.

Berger este de altfel și teoreticianul de anvergură a unei sinteze tonomodiale, iar unul din punctele de atracție ale limbajului

lui său ne apare în felul în care reușește, cu o severă tehnică de lucru, să ne facă să auzim o muzică de o puternică aparență improvizatorie. El rămîne de altfel atașat tradiției muzicii tematice, refuzîndu-se a efectelor globale atît de explorate astăzi.

Concertul pentru violoncel și orchestră prezintă toate trăsăturile mai sus enunțate. În plus, o mai rafinată paletă orchestrală, cu o atenție mai mare spre coeficientul coloristic și o echilibrată repartitie a discursului muzical între cei doi parteneri. Dacă partea întâi are unele discontenități și incoerențe, cea de a doua este un exemplu de reușită muzicală, cu caldă și largă tematică a instrumentului solist (și a flautului care contrapuntează) peste discursul orchestral, de un mister intructivă hieratic.

Revenirea în partea a treia (trebuie un oarecare curaj să prezînți azi o temă izornică ca cea a finalului) a ideii muzicale din prima parte dă concertului un caracter ciclic cam cortical și de circumstanță.

Neputînd avea partitura simfoniei a II-a a lui Lutoslawski (cealaltă primă audie) voi remarcă doar lejeritatea cu care o personalitate dintr-o generație matură a adoptat trăsături stilistice și de concepție proprii mult mai tînărului Penderecki și colegilor săi, ceea ce dovedește încă o dată perenitatea principiilor fundamentale ale muzicii deasupra manierii de organizare a limbajului.

Nu numai regretul exilării lui Xenakis ne-a umbrat bucuria concertului dar și prezența mutilată de către dirijorul Charles Brück a unei simfonii de Brahms, amputată de tragismul nobil și mediativ și redată cu o pompierească vervă sonoră, lucru de loc greu de realizat, știut fiind că orchestrele cîntă mai ușor tare și cu o astfel de jalnică fală.

Costin CAZABAN

Emisiunea în limba germană

TELEVIZIUNE

Beneficiază de o spicherită frumoasă — Ingrid Kloos, de un redactor zelos — Franz Liebhard, de un operator sentimental — Ilya Ehrenkranz. Și de un cerc larg de colaboratori. Am notat pentru săptămîna trecută prezența secției de literatură germană a editurii „Kriterion”. Depozitiile redactorilor și mai ales cursivul redactorilor-sefe — Hedi Hauser au atestat o realitate cu care deja ne-am familiarizat: prezența prestigioasă a editurii „Kriterion” în climatul literar actual. De notat pe lângă numărul important de scrieri originale, numărul de traduceri din literatura română în literatura germană și invers. De notat calitatea grafică excepțională a cărților aparute la „Kriterion”. Ceea ce am putut constata pe viu la actuala expoziție anuală a cărții, ni s-a demonstrat și în fața micului ecran: efortul de acreditare a unui stil grafic propriu, pornind din motive clasice interpretate modern. Mă refer la cîteva tipuri de vignete și desene de literă folosite în tipografie odinioară și care dau astăzi paginile literare un aer intim, nostalgic și desuet.

Punctul de atracție de sîmbătă seara a fost prim-planul pictorului Trude Schullerus. Fără grabă cînd e vorba de invitații de onoare, emisiunea a ciștigat enorm îngăduindu-i lui Franz Liebhard — reporter — să fie prezent în imagine: nu cu spatele ci cu fața și chiar în mijlocul ei. S-a creat astfel o participare atît de necesară în stabilirea unui dialog. S-a creat o atmosferă vibrantă pe care nu putem s-o obținem altminteri, cu microfoane suspendate în cadru fiindcă reporterii au dispărut. În emisiunea de sîmbătă reporterul a fost un „personaj” și lui îi datorăm în mare măsură revelația vitalității atît de cuceritoare a unei blinde și bune doamne de optzeci și trei de ani.

Foarte slabe sînt televiziunile emisiunilor, așa-zisele „noutăți ale săptămînii”. Nu numai alipirea intimplătoare a temelor dar tonul banal, fără vlagă, te poartă spre somn. Să nu uităm

că sîntem sîmbătă după-masă la ora cinci și un debut de emisiune trebuie să fie un „Schwung”.

Cu totul remarcabile, în schimb, sînt rubricile care tin de tradiție. Mă refer la folclor. Satele românești cu populație germană din Transilvania și Banat reprezintă rezerve etnografice inestimabile, și e grozav că emisiunile de limbă corespondentă ale televiziunii le descoperă sîmbătă de sîmbătă pentru spectatori. Notez, de pildă, cele două formații de muzică de fanfară din cadrul ultimii emisiuni: de față cu tot tacîmul lor de alături scîlbindu-se din goarnă la tîgtrumbon, cu orchestrași echipați în tunici cu nasturi de aur sau de argint, culmea surprizei fura femele de la tobe, una bătînd dărăbana cea mare, alta timpanele: nu cum cîntau, dar cum mișcau brațele, din coate nurnat și ochii și buclele blonde ca păsulele de lemn întoarse cu chei. Ce tral, ce bună dispoziție, doamne, și ce fisci, ce nemicași în imagine, sufliătorii din rîndul întâi!

Sânziana POP

revista străină

● LES NOUVELLES LITTÉRAIRE (3 dec. a. c.) Cu opt voturi încă de la primul tur de scrutin, François Nourissier a obținut Premiul Femina pe anul 1970 pentru romanul *Le Crève* (ed. Grasset). Principali săi contradicționiști (Bernard Ponty, Claude Mourthe și Anne Hebert) au obținut fiecare cîte un vot.

● Premiul Medicis a fost acordat (după dezbatere furtunoasă) lui Camille Bourniquell, autorul cărții *Selmonie ou la chambre impériale*. El a beneficiat de șase voturi contra patru (trei pentru Pierre Guyotat și unul pentru Didier Decoin).

● Premiul Medicis pentru străinătate a revenit italianului Luigi Malerba pentru romanul *Sauf de la mort*. Abia la al patrulea tur de scrutin Malerba s-a detașat de englezii William Golding și Donald Barthelme și de albanezul Ismael Kadore (care a concurat cu romanul *Generalul armatei moarte*). Romanierul italian s-a născut la Parma în 1927, iar din 1950 conduce la Roma o agenție de publicitate. Preocupările sale atestă în egală măsură interesul pentru literatură, film și televiziune. A colaborat cu Moravia și Zavattini la diverse scenarii și a obținut în 1966 premiul Nimfa de aur la festivalul de la Monte Carlo cu producția de televiziune *Ai poezi non si spara*.

● O ediție de anvergură în pregătire la *Cercle de Bibliofilie*: Romain Rolland în 27 volume. Primul volum, recent apărut, cuprinde romanul *Jean Christoph* însoțit de o prefață specială semnată de Hubert Juin și o prefață generală semnată de Jean Guhehenno. Pe lângă romane, ediția va mai cuprinde eseurii, piese de teatru, desene originale și fotografii.

● BREVES NOUVELLES DE FRANCE. A fost decernat marele premiu mondial al discului pe anul 1970 înregistrării integrale (aproximativ patru ore) a operii *Trolenele* de Hector Berlioz. Înregistrarea a fost realizată de societatea Philips, la pupitrul orchestrel se afla Colin Davis.

● Potrivit cifrelor comunicate de Sindicatul național al editorilor numărul cărților aparute în acest an (noutăți și reeditări) a atins cifra de 232 403 000 exemplare din care literatură generală 56 777 noutăți și 43 200 reeditări; învătămînt 15 152 noutăți și 49 392 reeditări; cărți pentru tineret 20 164 noutăți și 25 113 reeditări; bibliofilia 687 noutăți și 147 reeditări etc.

● LE FIGARO LITTÉRAIRE (7-13 dec., a. c.) Începînd cu luna februarie 1971 revista *Le Figaro Littéraire* va fi reincorporată cotidianului *Le Figaro* sub formă de supliment. Suplimentul va avea opt pagini și va apărea săptămînal — în fiecare vineri.

● La Paris, ultimul film al regizorului maghiar Miklos Jancso, *Sirocco de iarnă*, cunoaște un deosebit succes. Semnalat de mai toate rubricile de specialitate, filmul este elogios comentat și în *Le Figaro Littéraire* de Claude Mauriac care îl numește „o operă austeră și frumoasă, superbă în culoarea și compoziția ei, în tăcerea și strigătele ei înnașuite”.

● Sinuciderea (prin hara-kiri) a scriitorului japonez Yukio Mishima a tulburat profund lumea literelor de pretutindeni. În numărul de față Jean Marc Pottiez de la O.R.T.F. seamănă un interviu cu Y Mishima (iaut la Tokio), Roger Grenier articole *Un adolescent din Japonia de altădată* iar criticul de artă Tadao Takemoto articole *Paradoxurile unui erou al kabuki-ului*. Se publică, de asemenea, un text de Yukio Mishima în care se descrie cu o precizie halucinantă supliciu la care s-a supus mai tîrziu autorul însuși.

● LA QUINZAINE (1-15 dec., a. c.) Spicium dintr-un interviu cu scriitorul polonez Jaroslaw Iwaszkiewicz, președintele Uniunii scriitorilor polonezi și director al revistei *Creația*: — Ați scris o piesă, *Căsoțoria lui Balzac*.

● J. I. Știți că Balzac (la murit la puțin timp după întoarcerea sa) a stat în Polonia mai multă vreme la doamna Hanska, „străina” cu care s-a căsătorit. Dar Balzac, în ciuda marilor sale înfelegeri pentru oameni era adesea derutat de obiceiurile țării ceea ce provoca mici conflicte. Tema piesei este deci „un străin în Polonia”... — Conduceți revista *Creația*. Care este rolul ei în cadrul literelor poloneze?

● J. I. Este în primul rînd o revistă a poezilor, prozatorilor, eseiștilor în care se string voluntar cei mai buni autori tineri. Ceea ce mă tragează acum în Polonia este apariția scriitorilor veniți de la țară, a țăranelor got-beget, și care, în majoritate, tratează tema migrației spre orașe și dificultățile de adaptare la viața industrială și urbană. Pe de altă parte, prin publicarea în mod regulat a unei „reviste a revistelor”, atît din Vest ca și din Est, *Creația* punctează problemele literare și filozofice ale timpului nostru, noul roman, structuralismul, Marcuse. De aceea revista este foarte citită de tineret.

● L'EXPRESS (7-13 dec., a. c.) Cel mai scump tablou din lume a fost declarat de curînd un tablou de Velasquez redescoperit pe sclavul său maur, Juan de Pareja. Tabloul a fost achiziționat la Londra de către Galeria Wildenstein din New York la fabuloasa sumă de 30 800 000 franci. Dar muzeele engleze nu și-au spus încă ultimul cuvînt. Ele au la dispoziție, conform legii, trei luni pentru a putea găsi suma necesară răscumpărării.

● LE MONDE (9 dec., a. c.) Maria Callas a revenit pe scenă cu prilejul redeschiderii stagiunii operii *Scala* din Milano. Evenimentul a fost marcat printr-o manifestație de simpatie declanșată spontan în timpul celui de-al doilea antract, spectatorii scandînd minute în șir „Ritorna Maria”.

● PARIS MATCH (12 dec., a. c.) „Eu sînt vîl-mîlnine al șilînții, campion european și vice-campion mondial al grefelor” spune despre sine Emmanuel Vitria, unul din puținii supraviețuitori ai grefelor de cord. Declarat mort din punct de vedere clinic în seara zilei de 17 oct. 1968, el este reanimat după douzeci de minute de masaj. I se propune operația, Vitria o acceptă și începe să citească cu înfrigurare rubrica accidentelor de automobil. Donatorul o dată găsit (un tînăr militar cu o fractură de craniu), operația este fixată pentru 28 nov. 1968. După opt zile, Vitria fumează prima țigare, după opt luni înoată.

● În „dosarele” publicate săptămîna aceasta figurează *zgomotul* — „unul din cele mai teribile flagele ale vieții moderne”. Autorii materialului atrag atenția asupra numeroaselor surse de zgomot, citind cazuri tragice decurgînd din „poluarea sonoră” a centrelor populare.

U. V. Z.

SPORT

Nasturi și flipere

MICHELANGELO: Creația omului (detaliu)

Prima repriză a campionatului de fotbal s-a încheiat, nu știu cum ne vom mai amori duminică de aici înainte, noroc cu cei Șase evadări, serialul nou anunțat de Studiul N al Televiziunii. Să vedem ce se mai întimplă și cu ei. „Pe-luza”, care nu scapă nici o mișcare, aflîndu-se chiar în spatele porții, și care are năruval de a vedea lumea zăbrătat, prin grățiile de sfoară, prețind că ar fi vorba de un sprezece etudial, o echipă de fotbal, domnule, mascată, din care cinci n-ar fi reușit să intre în aventură.

Tiranici mai e și obsesia asta a jocului cu balonul rotund. Dar, cine știe, poate că sînt unsprezece, și e o surpriză, petuza vede bine, lucru-i verificat.

Vom juca fotbal cu nasturi, cu monede de un leu, cu capace de bere sau de cremă de ghețe (format mic), cu ce ne-o pica în mîna, ducîndu-l primăverii, primăvară dulce în bocanul noi de paști, cu inimioare atîrnînd la șireturi și cu bucăți de zahăr cubic în loc de crampone. Terenul va fi și el de caramel, barele porților de turtă dulce, arbitrul de ciocolată îl vom putea minca oricînd, cu fluier cu tot... Idilic fotbal, ce zile!...

Și iarăși o vom lua de la capăt, increzători,

curați, primeniți, iarna e un sfetnic bun. Omul mai lasă, mai uită și, la urma urmelor, nu fotbalul contează, nici Federația, nici campionatul. Totul nu e decît un pretext, o joacă a imaginației noastre, dovadă că ninsorea venind, aceași pasiune o vom pune și în partida cu nasturi, cu monede de un leu, capace de bere, sau în grătarul mecanic cu jucători de plumb trași în frigărîi, întorși pe o parte și pe alta, în tactici de o rară finețe, în strategii de o mare îndrăzneală și, melancolici, diuși, îi vom numi Dumitru, Nunweiler și Dinu, cum vrem noi și cum știm că ei pot juca, dar nu vor, și cum nu ne ascultă el, și dacă ne-ar asculta...

Vor fi meciuri mari, domnil mei, ocazii dramatice, nici una ratată, ofensivă fantastică, schimburi fulgerătoare, direcții de atac irezistibile, excecții de necrezcut, goluri epuozante, filmate „au xaleții” fiindcă nimeni n-a văzut nimic, nici măcar cine le-a marcat, ce sezon vom avea, amîci, și va ninge frumos, iar noi pe lângă *flipper* sînd, de mult uitămîni tot!...

SUPLINATOR IX

Tristan Tzara

Elegie pentru venirea iernii

Iubită, (auzi) se vaită plopii că pleci
Și eu mă gândesc: să nu-ți fie frig
Să ții haine groase și cărți de citit
(O să găsești într-o noapte un crin veștejit)

Știu cum o să fie: (comedie) o să-mi iau o batistă curată
In care o să-mi plîng durerea toată, — și-o să tușesc căci o să fiu răcit
Apoi o s-o desfac în vînt cînd o să fii departe —
Și o să mă gîndesc la altă dată căuțind pe stradă
gînd cînstii
altă dată

Gîndește-te: Acolo poate nimeni n-o să te aștepte
Și o să plîngi, și o să-ți pară rău, e tristă viața,

O să-ți aduci aminte veșnic de filiiere de batistă
Ce-o să dezlănțuie-n grădina ta vînt năpraznic
Pustiind aleele, dezrădăcinînd gîndul casnic

Ascultă sfaturile mele înțelepte
Stai lîngă masă tăcută și coasă
N-ai isprăvit încă rochia cea de mătăsoasă
Ascultă sfaturile mele înțelepte.

Iubito — vine iarna și tu pleci
Și calul putrezit și vechi în grădină
Nu mai are nici coamă nici urechi; eu aștept
Nu mai are nici coamă nici urechi; eu aștept
Să încalce pe el și să fug după tine, lumină
(Înțelegi...)

Primele poeme

(inedite)

În editura Cartea românească se află în curs de apariție o nouă ediție a „Primerelor poeme” ale lui Tristan Tzara. Dar pe lângă cele 11 poeme strinse de noi în pacheta apărută (cu autorizarea autorului) în 1934 (editura unu), această nouă ediție va cuprinde compunerile descoperite în urmă cu decenii în decursul precum și 20 de poeme inedite pînă la ora actuală, regăsite în arhiva ilustrului poet și umanist. Cartea va fi îmbogățită cu un interesant material iconografic — fotografii, desene, manuscrise și alte documente — încă necunoscute în patria originală a poetului. Savantul atomist Christophe Tzara, fiul poetului, a binevoit să ne acorde autorizarea să ne ocupăm cu editarea întregii opere elaborate în românește.

Poemela din tinerețe ale lui Tristan Tzara, așa cum au apărut în editura unu și cinci poeme „uite”, au fost traduse în franțuzește de regretatul Claude Sernet și editate de admirabilul poet și iubitor de poezie Pierre Seghers, în 1966, cu prilejul comemorării cincantenerului primului Manifest Dada. Astfel francezii au descoperit un poet care în acele bucurii elaborate la frageda vîrstă a elevului de 17—19 ani, prefigura pe cel de mai tîrziu. Acea carte prezentată cu competență și sobrietate de traducător s-a bucurat de o binemeritată haină: Hirtie plăcută degetelor, literă plăcută ochiului, interesantă și reușită reproducere fotografică. De o a doua ediție, completată cu poemele descoperite în anii ultimi, urma

să se ocupe același Inzestrat și conștiințios Sernet. Dar... în numărul 42—43/1970 al revistei *Le Pont de l'Espère* — număr consacrat poetului și criticului Jean Rousselot —, au apărut și câteva din aceste poeme regăsite, în traducerea din românește a Colombej Vănturo. Chiar cînd numai aceste câteva poeme găzduite în numărul de față al *Lucașărilor*, ne dăm seama că poemele pe care Tristan Tzara le-a scris în românește între 1913 și 1915, „demonstrează precis că în ciuda aparențelor și cu toată perioada de pură distrugere de la Zurich și, mai tîrziu, de la Paris, n-a fost o ruptură în opera sa, nici în ceea ce numea el însuși *persoana sa poetică* — cum precizează într-o notă Claude Sernet. E tocmai ceea ce Tristan Tzara ne scria, în 1934, cînd pregăteam editia unu a plachetei, scrisoarea în care se opunea titlului „Poeme dinainte de Dada” — unul din cele două propuse — și opta pentru „Primele poeme”. Că nu a fost o soluție de continuitate în opera și în personalitatea sa, o dovedesc chiar aceste puține poeme pe care le oferim prin *Lucașărilor* ca un avantaj al cărții pe care o va trimite în librării editura Cartea românească. Da! Tristan Tzara s-a depășit și s-a împlinit prin ani, dar a rămas credincios tinereții sale. Unul din cei mai semnificativi poezii ai epocilor dintre cele două războaie mondiale și de după ele, Tzara a fost un precoce poet matur și înainte de 1916.

Sașa PANĂ

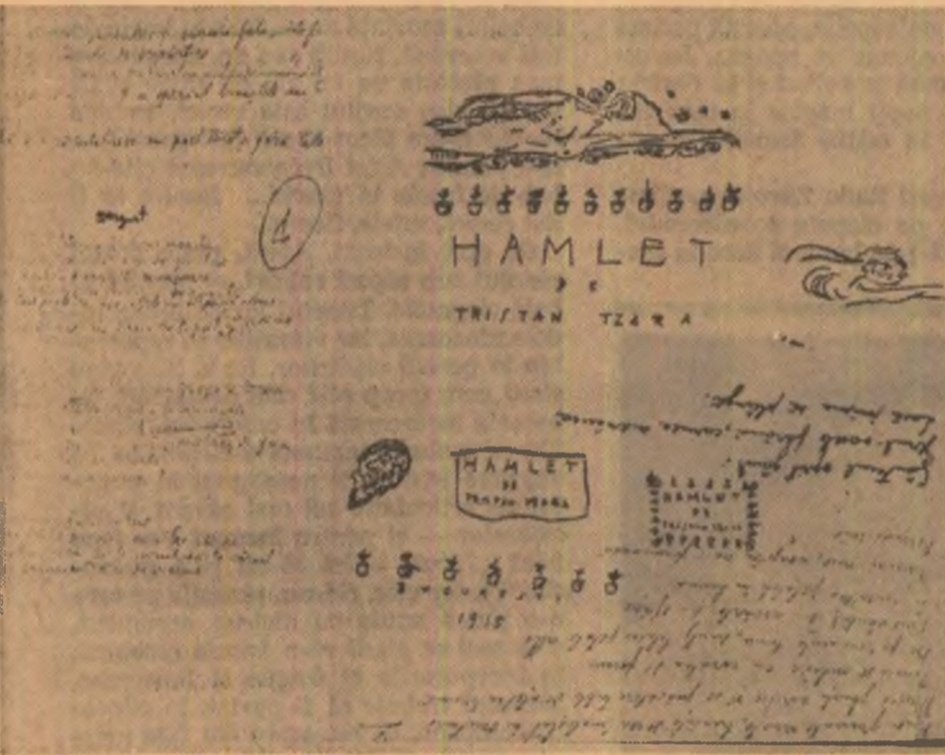
[De-ai fost croitoreasă]

De-ai fost croitoreasă ori n-ai fost nu-mi pasă
Dragoste provincială în curent cu mișcarea literară
Sufletul tău e curat și e bine informat — asta-i
Partea principală pentru cîntarea sentimentală
Iubire despărțită în vizite cu discuțiuni și
conversații
Așteptai să formulez cu dicțiune declarație
Să găsec moment prielnic pentru comparații
potrivite
Verificate după regula veche și ăzestate ca florile
în grădină

Te-ai înșelat te-ai înșelat, înțeles neîntîmplat:
Ai crezut că mi-e rușine să încep pe ton tremurat
de mandoline,
De-ai ști ce s-a întîmplat — sint îndrăgostit
numai de tine
N-am căutat și sint foarte încîntat că ne-am
iubit fără început fără sfîrșit
Primăvara trece în trăsura la plimbare, și eu vin
călare
Cîntăreț pe coarde noi de la țară și-aduc cîntele
lătratului de seară
Ce-și primește regele învingător cu flori și cu
lectoare

[Am sădit în corpul tău]

Am sădit în corpul tău, iubito, floarea
Ce o să-ți împărtășe pe gît pe-obraji pe
petale
Și-o să-ți înmugurească sinii mîine — primăvara —
Îmi plac sprincenele și ochii tăi cu luciu
de metale
Și brațele ce și se-ndoaie ca șerpii, valurile, marea
Din corpul tău aș vrea să fac palate,
arhitectonice grădini
Și rauri pămîntești monumentale
Și să mă îngrop în carnea ta cînd voi muri
Și în pămîntul lor să mă îngrop cînd voi muri
În părul tău eu simt mirosul de struguri de
portocale
În ochii tăi cerniți văd soare și-n buze poftă de
mîncare
Cu dinții tăi ai vrea să rupi din suflet carne
Și unghiile să le prefaci în gheare
Aș vrea să mușc din sinii tăi cum mușcă pîinea
Înfometății ce culeg pe-asfaltul străzilor parale
Aș vrea să-ți înfloresc privirea cu-arhitectonice
grădini
Și să-ți aliniezi gîndirea cu visuri pămîntești,
mamie.

[Sufletele pe aici]

Sufletele pe aici
Sînt mici
Ochii d-voastră
Sînt foarte diabolici

Fată cu obrazul tînr
Încadru în
Bucle cu licurici
Și panglici de busuioac

Plictiseală
Roata morii
Vin pe scoc
Toți bolovanii

Sufletul i-era
Noaptea la spital
Ziua dădea
Lecții de pian

Foi îngălbenite
Mini de arbori foșnitoare
I-au mîngîiat la pensioan
Carnea

Galbenă ca spuma
Gerului în chilie
Vîntul să vă spună
Cum urla furtuna

Pom neînflorit
Brațele-ți uscate
Prea mult au iubit
Fruite spinurate

Îți intinzi ca moartea
Dinții în stradă
Să se învîrtească
Împrejurul lor

Te văd prin fereastră
Cum miști capul
Crescut și-e trupul în sus
În ninsoare moale

Sus dreapta:
Portret de
FERNAND LEGER

Sus:
Manuscris al lui Tristan
Tzara din anul 1915
Manuscris din 1914

[Poemă mondenă]

Poemă mondenă, cum să ne petrecem viața —
întrebare —
Sînt plictisit; sînt arătura de toamnă la țară
Și literatura e viermele ce roade drumul subteran
Prin care o să curgă apa ca să iese roade la vară.

Fotografie pufuită pe pian și găsită pe urmă
În provincie unde dădeau educație părinții
Pentru păstrarea credinței — a crezut că-i mai
bine să vie

În orașul mare cu petreceri pentru rătăcirea
conștiinței

Sufletul meu: femeie la modă merge cu oricine
Fetele nu-s credincioase nici viorile adevărate
Baletiste flori întoarse baletiste frunzurnate
Arătați-ne secretul despoiat de frunzele de vată.
Pe scenă tăcere femeie goală, în sală jenă, dar
nici un

Gînd sincer care să te doară, nici un actor care
să moară.

Negrul din lună coboară (delicios) ca vrabia
pe vioară
Și dacă vrei iubita mea dacă vrei o să-ți plătesc
un capriciu

Întîlnire cu cititorii

Miercuri 23 decembrie a.c., orele 19, va avea loc la bibliotecă „Mihail Kmineșcu” din Bd. Republicii, o întîlnire cu cititorii a poetului Tudor George, cu ocazia apariției volumului *BALADELE SINGAPORENE*, editat de „Cartea Românească”. Volumul va fi prezentat de scriitorul Alexandru Ivasiuc. Vor recita actorii Daniela Anenkov, Dinu Ianculescu, Tudorel Popa, Constantin Rautchi, precum și poezii Leonid Dimov, Romulus Vulpescu și autorul.

Rep.

John Steinbeck

La 20 decembrie 1970 se împlinesc doi ani de la moartea marelui romancier american John STEINBECK. Începînd cu primul său succes notabil (1935), „Fortiția Fiat” — parodistic ciclu arturian, cu amoralii „paysanos” din Monterey drept eroi picarești — și dealungul unei opere, ne lipsită de inegalități, care cuprinde drept eminențe: (1936), romanul „Bătălia” — patetică descriere de organizării și înfrîngerii unei greve, în mediul muncitorilor ambulanți din California; (1937), romanul și piesa de teatru „Soareci și Oameni” — cîntec tulburător al singurătății și al prieteniei, și al departelor vise de mai bine ale muncitorilor pribegi californieni; 2 ani mai tîrziu, apogeu artistic și ideologic constituit de romanul „Fruitele Mîinii” — odiseea unei familii de muncitori migranți din Oklahoma spre California —; opere ce se încheie în 1962 cu romanul „Iarna Nemulțumiri Noastre” și cu volumul de reportaje „Călătorie cu Charley în Căutarea Americii” — Steinbeck aduce în bogatul peisaj al romanului realist american o notă foarte specifică de vibrantă umanitate, de compasiune lucidă față de dezmogonții societății. „Fruitele Mîinii” a răsunat ca un clopot de alarmă, zgîlțind conștiințele, denunțînd „crima dincolo de orice denunțare, de a lăsa să moră de foame copii, într-un tîmțit unde putrezesc neculese roadele pămîntului”. Nimeni n-a izbutit un mai convingător portret al copilăriei maturizîndu-se prin experiență și percepere suferinței din juru-i, ca Steinbeck în ciclul de povestiri scurte „Cîntecul Robii”. Gîndirea științifică a lui Steinbeck, acruțînd cu îndoielă ceea ce nu se poate explica sau măsura, e străbătută totuși de o boare de reverență pentru „vechile, frumoase lucruri păstrate în cărămida din podul omenirii, pentru că n-avem nevoie de ele la îndemînă și nici nu îndrăznim să le lepădăm”. Sub cea mai perfectă limpiditate și descriind realități

cotidiene, Steinbeck ascunde în microcosmosul operei sale alegorii tulburătoare. Foarte preocupat de tehnica sa, dornic mereu de a se reinnoi, Steinbeck a scris cicluri de povestiri scurte, ca „Pășunile Cerului” (1932) și „Valca Lungă” (1938), cit și romanele stuoase, ca „La Răsărit de Paradis” (1952); piese de teatru și scenarii de filme (documentarul „Satul Uitat” despre introducerea asistenței medicale într-un sat din Mexic, în regia lui Ella Kazan; „Barca de Salvare”, scenariu pentru un film al lui Hitchcock, ș.a.); un delectabil reportaj dintr-o călătorie de cercetare biologică în Golful Californiei, „Marea Cortez”; reportajii din cel de-al doilea război mondial și în 1942 romanul și piesa de teatru „Luna e Jos”, contribuția sa la rezistența țărilor subjugate de fascism.

Născut la 27 febr. 1902, la Salinas (California) Steinbeck descinde într-a treia generație din imigranți parte germani, parte irlandezi. Tatăl era morar și casier în micul comunității, mama învățătoare. Tînrul care cunoaște din copilărie realitățile fermelor învecinate și exercită tot felul de munci manuale, a urmat cu înțelegere cursurile ce l-au interesat. În Universitatea californiană Stanford, fără a se ostesi să obțină o diplomă. A citit enorm, cu o predilecție la începuturile sale, pentru legendele arturiene ale lui Malory și pentru Dostoievski. Practicînd revista universitară și mai tîrziu la diverse perioade americane) dar nepublicîndu-și primele două romane, John Steinbeck a fost dealungul tinereții muncitor agricol, zugrav, paznic al unei case din munții Sierrei unde și-a scris primul său roman publicat, „Cup of Gold” (1929). A păstrat toată viața abilitate și dragoste pentru munca manuală pe care o considera o relaxare și regenerare a spiritului. După succesele sale literare substanțiale, se fixează la New York, descumplinerea provocată de experiența războiului și dificultatea de a se adapta la mediul metropolitan provoacă în opera sa lungi tatonări și tăceri, interpretate de critică drept declin al vigoare sale artistice, pînă la apariția în 1962, a magistralului roman „Iarna Nemulțumiri Noastre”.

Mult după consacrarea sa ca scriitor de mare răsune Steinbeck vorbește de munca sa ca de o „ucelenie” în arta scrisului. Cert este că această lungă „ucelenie” a îmbogățit romanul american și universal cu câteva opere dăinuitoare, mărturie ale permanentelor sale de puritate și de săvîrșire a omului lucid și îndemnat la solidaritatea umană.

Frida PAPADACHE

punct și virgulă

Veneția

Mă cheamă citeodată
glasul tău
mi se deșteaptă în suflet...

QUASIMODO

Mi-am imaginat întotdeauna Veneția ca un candelabru multicolor strănat deasupra mării. Pe brațele lui ea niște ramuri plumeau încet gondole subțiri în care timpul călătorea lîngă oameni făcîndu-i să uite. Cei ce priveau cerul îl găseau răsunat în mare și peștii înotau atunci printre stele alături de chipuri, palate și punți albe arculte înremurări peste apele lunii.

Din adîncuri țîșneau porumbeli, aștegau cu aripile mătăsoase cerului și dînd roată înaltului veneau să joace pe lespedze de marmură în Piața San Marco.

...În nesfîrșitul labirint de canale apa intră și iese ca într-un plămîm. Este respirația orașului. Tăcută, ritmică, stîpiu doar de localnici. Pe poduri și ulicioare sule de oameni trec și vin într-o continuă căutare și fortoteală. Un fel de euforie generală pune în mișcare acest tot ce-l

formează apa și casele, oamenii și ăerul acela albit de albastru.

— Odată nu se auzea decît pașii femeilor — mi-a spus cu irizație un bătrîn gondoller.

— Ma ogg... și ridică din umeri privind grăitor în jur. Oggi...
De-a lungul canalelor acoastează gondole, accesie rîndurile ale lagunelor. Strigătele se întretăie peste ape cu zborul păsărilor. Chemările au toate același nume.

Campanilla își pare o săgeată înfiptă în pămînt. San Marco un paner plin de giuvaerice. Rialto o stradă în sus.
În vitrinele sticlărilor din Murano, flirecul la o altă înălțare. Lumina ce picură din candelabre, umbrele ce se răsirîng în oglindă, cîlnetele clopotelor de sticlă, te învaliue încet într-o atmosferă ireală.

...Dimineața, o ceață lăptosă plutește de-așupra apei. Vine dinspre Chloggia înaltînd încet, întră în oraș, înundă piețele, estompează siluetele oamenilor și fațadele vechilor palate. Se aud semnalele sonore ale vaporășelor ca sunet... gornet la o vîlnătoare.

Atunci Veneția la înălțarea unei stampe pe care pătrunzi, trăiești aveva un vis.

Mihu VULCĂNESCU

„Odele” lui Horațiu

Primele trei volume de Ode, scrise după modelul ritmic complicat al liricii grecești, l-au dezamăgit pe contemporanul lui Horațiu, deoarece limba latină din punct de vedere sintactic apărea mai puțin flexibilă decît cea greacă și mai greoaie ca sunet, din cauza silabelor mai lungi a monosilabelor restrinse ca număr, a scândărilor datorită accentelor. Totuși Horațiu a devenit clasic chiar în decursul existenței sale, iar colecția de Ode a exercitat un rol pozitiv asupra evoluției poeziei din următoarele secole. O. M. Lee l' reamînteste o blechile aduse de critică în genere poeziei lui Horațiu — lipsă de imaginație, de putere descriptivă, de forță emoțională și spontaneitate — pe care însă le contesta, susținînd că deși odată borășene nu s-au axat pe expunerea unor fapte deosebite sau a unor epuziuni lirice, ele marchează o inovație prin îmbinarea metruului latin cu ritmul versului grec. Horațiu a avut meritul de a fi restaurat stînt, abandonată în cele cinci secole care-l separă de

Alceu și de poezii lirice grece, cu singura excepție a unui număr de patru poeme de Catul. În cadrul stîntel ei a experimental aranjamente noi și îndrăznețe de cuvinte, mai ales în plasmarea verbului (care anterior avea în poezie un loc diferit față de proză), demonstrînd că se pot exprima sensuri și semnificații noi prin juxtapunerea unor cuvinte fără o relație gramaticală între ele. Abundența imaginilor asociative în grupuri semnificative este o altă caracteristică a odelor, și adesea numai printr-o examinare atentă a acestora s-ar putea releva structura sau sensul lor literar. Stilul este concis, iar modul de exprimare indirect — prin mit și simbol, comparații și anacore — și în ciuda metaforelor, a subtilităților de sens, contextul mitologic prea convențional nu poate fi pe deplin apreciat de cititorul din epoca noastră. În Ars Poetica, Horațiu afirmă că, în opera sa, nu a urmărit să comunice „mesajă mare”, ci doar să îmbine ritmul și prosodia, elita cu versul latin. Subtilitatea, imaginația și nobilitatea sentimentelor au făcut ca Odele să supraviețuiască totuși aproape douăzeci de secole în admirația cititorilor.

Nic. POPESCU

Word, sound and image in the Odes of Horace (Cuvînt, sunet și imagine în Odele lui Horațiu), Ann Arbor, 1969.

De vorbă cu pictorul Constantin Dipșe

— Am trăit o vreme în preajma unor flori pictate de dvs. Cum pinza aparține unui foarte dăruit poet și cum și eu v-am cunoscut între scriitorii mai degrabă decît artiști, v-am spus că v-aș întreba și vă leagă de accepția, mai ales acum cînd sint destul de rare contactele directe între un muzician, să zicem, și un romanțier, (poate și absența unei cafenele artistice adevărate și vii este de vină).

— Cred că, în urmă cu ani, obsesiv. Credeam mai mult în ce făcuser decît în ce urma să pîtez. Astăzi nu concep viața în afara culorii, sau altfel spus și mai bine, în afara arhitecturii florii. Dar asta am aflat-o în urmă cu cîțiva ani, destul de mult, cînd am descoperit o generație de mai tîneri între care Nicolae Breban, Grigore Hagiu, Nichita Stănescu, Matei Călinescu și Nicolae Velea mi-au fost cu deosebire prieteni. Ne despărțea un deceniu, dar nu o mentalitate. Aceștia credeau în arta lor și eu am crezut în ei. Pe spune că născîndu-se ei scriitorii și niciunul din ei nu s-a pierdut, am renăscut și eu, adică am realizat saltul de la meserie la artă.

Octavian STOICA

frumosi nebuni ai marilor orase

Proză de Fănuș Neagu

Se trezi din somn, urlind :

— Într-o zi, doamna mea, ai să mă cunoști !

Izbi cu pumnul în stînghia mesei și se strimba de durere. Urlete cu glas spart, degradat în toate patru punctele cardinale : la mieznoapte și la miezăzi, degradat de vin, la răsărit și la apus, degradat de femei fără moarte, fără prejudecăți și fără servicii. Băuse pînă la 3 dimineața și mirosea de sus pînă jos a alcool dospit. „Invinșă domniță, cred că azi noapte am înghițit un cîne degerat“. (Vorbea singur, adică încredințat că mania asta îl va salva de la înșurătoare).

Lua o pară din fructieră și mușcă din ea lacom. În cerul gurii lui se aprinse, cu mirese, cu vînt subțire și cu lună, o livadă din Argeș. Fulgerător și numai la extremitatea simțurilor, zări spre fundul livezii o fintină veche și, pe marginea ei, o fată cu sinii goi, probabil avidă de dragoste. Treaz bine și odihnit ar fi reținut imaginea pînă ce fata ar fi căpătat contur, fiindcă avea o dexteritate uimitoare de-a aduce cu fața spre lumină și adevăr siluetele de ceață care ne apar pe retină în clipa descintată cînd ieșim din somn. Excelent dresor sau șarlatan rafinat își concentra întreaga ființă ca să le poarte din drumul nesigur al închipuirii pînă-n zona acoperită de memorie ; și cînd ele puneau piciorul aici și din umbre se schimbau în desene însuflețite cu identitate precisă, el respira larg, zimbea, răzunător și posesiv și fixa ziua execuției, totul în baza legii : *nici-o femeie pînă la 30 de ani nu-și va purta fotografia prin domeniile subconștientului meu fără a fi pedepsită.*

Dar în ziua aceea, — „18 decembrie, anul una mie nouă sute șizeci și opt de lei și 50 de bani datorie la braseria Athéne Palace“ — nu receptă silueta fetei de la fintină. Mușcind din para galbenă și rece, destinată să-i risipească mirosul de alcool din gură și să astimpe agitația cînelui pe care-l purta în stomac, ocoli masa și apucă acordeonul. Îl înținse, sprijinindu-l cu burta. Clapele de sidex și de ebonită scoaseră scînteie de țipete. El tresări neplăcut. „Cînd încep să cînt îmi trădez sufletul“ — și noaptea tirziu, culcîndu-se închisese în oase, ca în niște tuburi secrete, aveau murdăria și insuportabilă a unei zile grele: vorbe care ucid, gînduri care nu se pot rosti fără să-ți riști plinea. Dar spre 10 dimineața visase că Asta Dragomirescu doarme în acordeonul lui și trebuia să verifice. „Sint nebun !“ îi trecu prin minte, și un ritu de spaimă sau o explozie de mărcini îi scutură măduva din șira spinării. Trînti acordeonul pe scaun și strigă :

— Scumpă doamnă, m-am culcat cu capul pe o scoarță de căruță de Brăila, și iată, m-am trezit, pe timpă cu un porumbel verde, în ceafă cu un trandafir roșu, și cu buzunarele pline de greieri.

Se opri și ochii lui negri fixară intens lozinca din perete, scrisă cu cerneală densă : Munca inobilează pe om, dar nici Lenea n-a ucis pe nimeni (Radu Zăvoianu, cîntăreț român de muzică ușoară).

Ceasul deșteptător, așezat într-o cutie din solzi de șindrilă — panglică de hirtie colorată fumegau ca o barbă de poet futurist sub podețul cutiei — sună ora 11. La această oră înaltă din zi, garsoniera lui Radu Zăvoianu, situată la etajul II, într-un bloc din strada Brezoianu, construit cu fața spre Grădina Cișmigiului, plutea în lumină trandafirie — efectul lustrelor de cristal roz cumpărată din Veneția.

Ora 11, doamna mea, ora la care se scoală frumosi nebuni ai marilor orase, ora la care Dumnezeu intră călare în Cișmigiul și împarte alune veritelor.

Lepădă pijamaua de mătase, cu două mișcări din umeri și o răsucire vulgară a bazinei. Oglinda imensă, 2,20m/1,30 m., atrînd pe perete, în stînga divanului, în patru cordoane

împletite și învelite în pluș auriu, fiecare isprăvindu-se într-un canaf bogat și moale, fură în apele ei limpezi — creastă de val oceanic în zi de iulie — un trup tînăr, mărturisit la aproape toate balerinele angajate în programul barului de noapte „Lanterna piratului“. Radu Zăvoianu măsoară 1,30 m., avea mușchi lungi, întăriți în bazinele de inot al clubului Dinamo, pieptul și pîntecele acoperite cu păr negru, mărunț și des și fin, ca al cățelilor care fată mult. Fața prelungă și obosită, cu semne de vărsat sub bărbia puternică — în anotimpurile reci purta fulare largi, cu capetele aruncate pe umeri, iar vara îmmoda la gît un batic colorat, lăsînd impresia că-i copiază pe artiștii americani din filmele western — fața prelungă și nasul puțin coroiat semănau neliniște sau repulsie în oamenii cu care venea pentru prima dată în contact. Îl salvau ochii negri, mari, melancolici și flămînzi, ochi de soldat dintr-o

— nu și-l amintea din școală — încerca să-l liniștească, repetînd la nesfîrșit aceeași expresie : Radule, voi plecați, dar eu rămîn !

Se întoarse în cameră, înfășurat în prosopul de baie. „Ce imbecil !“ spuse el, cu adresă la procurorul cel șchiop. „Orașul întreg era pe picior de ducă, se suia la munte, elibera terenul pentru lacul de acumulare al Hidrocentralei de la Porțile de Fier, și el, boul, striga mereu : voi plecați, dar eu rămîn ! A fost un concert frumos, totuși. În ultimele rînduri, oamenii ascultau călări și Asta ridea : Radule, e prima dată cînd cînti în fața măgarilor, uite colo, spre dreapta, un grup de turci călări pe măgari, să-întrebăm dacă n-au de vinzare dulceață de smochine, în insulă la Adakaleh creșteau smochini și portocale.“

Își îndreptă spinarea și răcnî : „Da, scumpă doamnă, creșteau de toate, dar mai creșteau și vipere, vipere, vipere !“

lui înțelegau, prin fereastră, doar virfurile copacilor din Cișmigiul peste care se scutura zăpada. Nînsoare enigmatică — se stîngeau în ea nopțile toamnei, reci și dureros de singure, se stîngea forța pămîntului și se deschideau nopți plantate cu năluci : nopțile iernii, țigănci cu trup de taină și inele de aur dansînd pe străzile orașului, nopți în care inima lemnurilor potrivite în cruce pe focul din vatră se schimbă în trandafir înalt, nopți stropite cu vin și luminate de lămpi cu abajurul verde, nopți coborîte din bob de mărgean, nopți în care puceii prăjiți înviază și se fugăresc cu iepurii, nopți în care melancolia, această patimă a Orientului, ajunge la apogeu, Leruiler, și se schimbă în colind și în desfrîu al simțurilor, nopți magice în care înfloresc lămiile în odăile femeilor abandonate.

„Doamne, rosti Radu Zăvoianu, plîmbind degetele pe clapele acordeonului, binecuvîntează-l pe bunicul meu în toa-

Miliției care face rondul între Cartierul Băneasa și Restaurantul „Doi cocoși“, ninge cu sictir peste tipii care m-au respins de la Operetă, ninge fără pic de jenă pe căciula din cozi de vulpe a Astei Dragomirescu (opt sute de lei m-a costat !), ninge, trag nădejde, antiseptic, peste fiul Directorului general care mi-a luat-o pe Asta Dragomirescu și ninge, ninge ca-n poveste peste orașul București, construit între lacuri cu pește — lipsă la apel peștele-piatră și peștele-leu, prezentat, cu surplus de contingent, scorpia — construit pe pămînturi atrînd de vîr nobile și îngrășate cu capete de boieri scutate cu multă vrednicie de toți voievozii, turciți sau ne. Garsoniera mea plutește pe un rîu de singe și de vin — și-n mediu asta umed, trebuia — dar n-am făcut-o, am fost prost ! — să-î plantez Astei Dragomirescu cîte-un bob de fasole în urechi... fasolea ar fi dat cercei, tufe, floare...

Se opri înclîntat. Afară, peste orașul pierdut sub zăpezi subțiri, se porniră să bată clopotele. Tunetul lor de bronz în doia nînsoarea, iar vibrațiile se repercutau în pereții clădirilor. Radu Zăvoianu simți cum încep să-î ridă genunchii. Oboseala încercată în oasele lui, răscolită de melodia îngînată a clopotelor, se exprima straniu și neașteptat în punctul de articulație cel mai savant al picioarelor — și pentru început i se făcu crăci : „cum adică să-î ridă genunchii“ ?!, dar uite, rideau, senzație pe care n-o putea anula cu nici-un argument, și-atunci se gîndi că-n istoria omenirii, în începuturile ei fragile și lunecoase, bărbatul trebuie să fi purtat, în clipele de cumpănă, de retragere din fața morții, copiii legați de picioarele sale și, fără îndoială, risul lor îi atacase pentru milenii genunchiul ; și la fel plînsul și disperarea lor, fiindcă orice nenorocire genunchii n-îl îndoia întîi... Clopotele băteau mereu, dar nu despicau văzduhul, ci îl stratificau, îl împărțeau în etaje. Sus, în turnuri și la mansardele biruite de frig, cîntau clopotele Patriarhiei, și de pe planșeul acesta, de răsfaț solid, cu insule de sărăcie compactă (mansardele) sunetele urcau numai spre cer, întru sănătate și veșnicie ; în zona etajelor de mijloc, acoperite cu iederă și unde ochul nu găsește timp liber, răsunau clopotele Bisericii Domnești (cel puțin la aceasta se gîndea Radu Zăvoianu), încercînd parcă să topească drugiile obloanelor, iar jos, prin dreptul ușilor de lemn sau de sticlă, cîntau înfundat clopotele de la toate bisericile mici și neresaurate.

„Tu ești Petru și clopotul tău va fi de gheață !“ spuse Radu Zăvoianu, cufundat în ploaia de bronz prin care s-auzea și mătasea zăpezii curgînd cu dor de sînii. Sau va fi un clopot de la gîturul turmelor în drum spre abatoare.“

Desfăcu brațele, exact ca la lecțiile de gimnastică din liceu, și începu să se lege, clopot închipuit, peste o lume de umbre. Și din toate clopotele care incendiau orașul, el singur nu vestea nici-o sărbătoare — era un clopot de zăpadă, cu limbă din funie de borangic, terminată într-un bulb de mărgele colorate și se legăna într-un pridvor deschis la vînt și, alături, pe o funie de cînpă, se uscau rufe prinse în cîrlige de lemn, patru găini jumulte atîrnau cu picioarele de un belciug îngropat în gura unui sfînt zugrăvit...
Se răsuci pe călcîie — zăpezi și oglinzi și din nou zăpezi — și dintr-odată toate mărgelele se risipiră luminoase în singele lui : în văzu la fereastră, cățărît în platanul uriaș din fața blocului pe Ramînțki.

— Sanie cu zurgălăi ! strigă Ramînțki, înaintînd spre fereastră, cu pași largi, pe o cracă groasă.
Cînd ajunse la fereastră și Radu-î înținse mina, pe cracă rămaseră cînci urme de pași, ca cînci căței negri.
Era ora 12,30, ninge calm și doi din nebunii frumoși ai marelui oraș se întîlniseră.
Cel de-al treilea, încă nu se culcase ; nu dormea de două zile.

(fragment din romanul cu același titlu)

Pictură de Botticelli (detaliu)

garnizoană arabă. Dacă ochii sînt ferestrele sufletului, atunci ochii lui, mereu umezi, fosforescenți, bătînd în verde în clipele de extremă emoție, exprimau spaimă, o spaimă întinsă peste 30 de ani de viață.

Tîrînd picioarele pe mocheta de culoarea paiului în perioada secerișului, trecu în baie. Izgoni cîinele din stomac și se atîrnă de lanțul de bronz care deschidea dușurile. Apa fierbinte îl izbi în ceafă ca o ploaie sălbatică. Desfăcu o pungă cu săruri aromatate, o vîrsă pe umeri și, excitat, turmentat de mirosurile alea amănitoare ca un voiaj în coloniile engleze, începu să danseze. „La tropice, la tropice, domnule Zăvoianu, cu nuci de cocos la subțiori !“ Și din nou, obsesiv „ah, doamna mea... !“ și voi împodobi casa cu liliac alb“. Închise apa caldă. „Raff panoramic !“ strigă, și aduse peste el o ploaie rece. O primi cu fața, năucit, ca un boxer care recepționează o avalanșă de pumni în figură. Înjură scîrbos, bătînd cu călcîiele în ciment. Era pe Strada Mare din Oravița, gonea congestivă, izbîndu-se cu fruntea de mușchii ferestrelor deschise. Fetele care-l aplaudaseră seara la concert, și-l siliseră să repete pînă la epuizare șlagărele la modă, îl priveau uimite și amuzate — el nu le vedea, alerga spre Comitetul orașenesc de partid, să protesteze pentru Asta Dragomirescu, amendată de miliție cu 500 (cinci sute) lei fiindcă tulburase liniștea singurului restaurant din localitate. Lîngă el, gîfîind, un procuror șchiop, fost coleg de liceu, sau așa ceva

Se extinse pînă la marginea puterilor și scuipă : „Du-te dracului !“

Extenuat, desfăcu perdelele și ridică storurile, apăsînd cu toată greutatea trupului pe minerele de alamă neune la timp. Brusc, pleoapele i se zbătura mirate și sufletul i se deschise de bucurie : afară ninge ! În clipa aceea se simți împăcat cu toată lumea și cu Dumnezeu. Aruncă prosopul pe măsuta joasă din colț, sub care se afla o tavă de tînichie, cu resturi de mîncare — felii de șuncă, uscate, un borcan de castraveți murați, cu enibahar și piper, o gră-măjoară de muștar sleit, coji de piine — îmbrăcă, precipitat, pantalonii, trase peste umeri un pulover de piele, cu guler înalt (atenție la urmele vîrsatului !), scoase din dulap o sticlă de vișină, își turnă un pahărel și veni cu el în fața ferestrei.

„Bun sosit !“

În onoarea zăpezii aruncă băutura pe gît. Iarna și zăpada îl fascinau. Trupul lui de lup se ascutea acum pentru o lup-tă dură. Radu Zăvoianu intra în noaptea vinată a iernii, asemeni neamului lui de țărani, frămîntat de impulsuri primare. Iarna, pe pămîntul României — ultimă etapă spre Septentrion — are gust de praf de pușcă, e ca un halou al tuturor războaielor purtate și pierdute, dar în primul rînd purtate. Iarna, sintem irigați de-o nebulie furtunoasă.

„Jos friele și răsturnați cădelnița mizeriei !“ strigă Radu Zăvoianu, inundat de puterea iernii și ingenuche, trăgînd spre el acordeonul. În poziția asta, ochii

șăptămintă Crăciunului. Timp de cincizeci de ani, în toate nopțile Crăciunului, el își ridică, cu lovituri de topor, în bălțile Dunării, biserici din ciolane de cal mort și biserici din gheață. Erau mușuroaiele tale sfînte, altar și cruce pentru sfinții nerînduiți în calendar, și-n noaptea Nașterii Fiului Tău pune în fiecare bisericuță un bob de tămîie și aprindea o luminare ! Lumea ieșea pe maluri și se închina : Petre Zăvoianu îl supără pe Dumnezeu, vezi-l, doamne, și-l pedepsește. Și Tu i-ai ascultat și l-ai adormit între bisericile lui. La Bethlehem era lumină și el se schimbă în stilp de gheață și două ciori topăiau pe umerii lui. Do, re, mi, fa, sol, la, si, do, trebuia să vezi că altarul din urmă îi-l construiseră pe obrazul toporului. Tu ești Petre și pe piatră vei construi biserica mea și-ți voi da ție cheile împărăției cereștii. Dar cel ce construiește pe gheață ? El ce primește ?

Se sculă în picioare (acordeonul scîncea), se înclină în fața zăpezilor curgînd mereu și zimbi. Două păsări (porumbel ?) trecură prin dreptul ferestrelor, pierzîndu-se spre Strada Știrbei-Vodă. Se infurie împotriva lor :

— Leșuri cu fulgi ! Nu permit nimănu să murdărească prima zăpadă. Trebuie să ne rugăm să nîngă pînă diseară și pînă miine. Să ne rugăm, da, pentru că ninge la timp potrivit peste consumații neachitate, ninge binecuvîntat peste idei fără acoperire, ninge turbulent peste monezile de 3 lei, ninge cu zahăr vanilat peste mașinile care leagă periferiile de centrul orașului, ninge (cu foarte multă atenție) peste patrule cărare a

Luceafărul

Revistă editată de
UNTEA SRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMANIA

Redactor șef : Ștefan Bănușescu

Redactori șefi adjuncți

Cezar Baltag, Fănuș Neagu,

Adrian Păunescu

Secretar general de redacție :

Constantin Teiu

REDACȚIA :

București, Bd. Ana Ipătescu 15

Telefon : 11 51 54 ; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA :

Șoseaua Kiseleff 10, tel. 18 33 99

ABONAMENTELE :

3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII“

Prezentarea grafică : Mircea Popescu

Paginător : Nicolae Ion